

Közelebb a közösségekhez | 4

A TÖÖSZ a kisebbségek
védelmében | 10

Projekt a sikeres roma
integrációért | 14

Az eredmények brüsszeli
bemutatása | 45

Kedveljen bennünket
a **facebook**-on is!

- 3 Előszó helyett
- 4 Közelebb a közösségekhez – a projektről röviden
- 7 A Települési Önkormányzatok Országos Szövetségéről (TÖÖSZ)
- 9 Autonomia Alapítványról – Roma integrációs modellek a közös sikerekért
- 10 A TÖÖSZ a kisebbségek védelmében: interjú Schmidt Jenővel, a TÖÖSZ elnökével
- 14 Közelebb a közösségekhez – projekt a sikeres roma integrációért: interjú Nun Andrásval, az Autonomia Alapítvány igazgatójával
- 18 Roma koordinátorok, a párbeszéd elősegítői
- 23 A polgármesterek, mint a változás katalizátorai
- 27 Egy kis Kárpát-medence
- 31 Egy települést a benne élők lelkiülete határozza meg
- 34 Az önkormányzat felelőssége a társadalmi egyenlőség megteremtése kapcsán
- 37 „Közelebb a közösségekhez” projekt workshop a roma integrációról
- 41 Kérdések és válaszok a leszakadó csoportok integrációjával kapcsolatban
- 43 Projektösszegző előadás a TÖÖSZ Küldöttgyűlésén
- 45 „Közelebb a közösségekhez” projekt eredményeinek brüsszeli bemutatása

Előszó helyett

A roma integráció kérdése – szocializációnk, társadalmi helyzetünk okán is – ahányan vagyunk, annyiféleképpen reagálunk. E probléma megoldása – bármit gondolunk is – mindnyájuk felelőssége. Homokba dughatjuk a fejünket, de attól nem lesz jobb, a probléma csak eszkalálódik. Vagy tehetünk ellene, tehetünk azért, hogy mindnyájunknak, nekünk és gyermekeinknek, romáknak és nem romáknak az együttélése harmonikus legyen.

Kedves Olvasó!

Az első lépést már megtette, amikor figyelmére méltatva kezébe vette az ÖNKormányzat különszámát.

Kérem, tisztelje meg azt a „Közelebb a közösségekhez – roma koordinátorok a hatékonyabb EU forrás felhasználásért” című projektben végzett munkát – amelynek összefoglalóját most a kezébe tartja – azzal, hogy szán rá időt és végigolvasa. Ezzel Önben is megerősödhet az az érzés: van és lehet megoldás.

A „Közelebb a közösségekhez” projekt nem roma program, hanem a romák bevonását elősegítő, az aktív részvételükre alapozó program. Meg kell találni az együttélés mindenki számára elfogadható szabályait, ami nem megy közös kompromisszumok nélkül. Ehhez sokszínű programok kellenek, ami önbizalmat ad a romáknak önanonosságukhoz, valamint ismereteket, információkat a nem romáknak, hogy megszabadulhassanak negatív előítéleteiktől. A projekt ehhez kínált lehetséges megoldásokat.

És ha szán rá szabadidejéből még egy félórát, javasolom, nézze meg a You Tube-on a „Közelebb a közösségekhez // Closer to communities” című filmet. A filmet a következő hivatkozás beírásával nézheti meg az interneten: <https://www.youtube.com/watch?v=kJOrBlhB4wU>. A projektben résztvevők nevében is megköszönöm figyelmét.

*dr. Györgyák Ferenc
a TÖÖSZ főtájtikára*

Közelebb a közösségekhez – a projektről röviden

Az Autonómia Alapítvány és a Települési Önkormányzatok Országos Szövetsége közös tapasztalataira épül a 2015 nyarán az Európai Unió Jogértvényesülési és Fogyasztópolitikai Főigazgatóságnak kiírására benyújtott pályázat, amely a 279 pályázat közül bekerült a támogatott 11-be. Az Autonómia Alapítvány „Közelebb a közösségekhez – roma koordinátorok a hatékonyabb EU forrás felhasználásért” című projektről szóló rövid összefoglalóját olvashatják.

autonómia

Magyarország legnagyobb társadalmi kihívása egy befogadó nemzeti közösség megteremtése, mely egy jobb élet esélyét adhatja a társadalom peremére szorult, szegénységben élő romák számára. Ezeket a folyamatokat a központi kormányzati programok támogatása mellett alapvetően a helyi kis közösségeknek kellene elindítani és végigvinni.

A több mint 1200 szegregátumban élő több száz ezer roma életkörülményei fokozatosan romlanak. Ezekben a falvakban, ahol nincsenek közös munkahelyek, kevés a közösségi program, szegregált az oktatás, ahol az emberi viszonyok sokszor nem az egyenlőségről, hanem a függőségről szólnak, és nagyon gyenge a demokratikus attitűd, nehéz átjárókat nyitni az egymás mellett létező világok között.

A települések választott képviselői úgy érzik magukra maradtak és eszköztelenek, nem hisznek abban, hogy a dolgok menete megváltoztatható. A nem cselekvésnek társadalmi ára van. A problémák halmozódnak, megbontják a közösségeket, helyi és országos feszültségekhez vezetnek. Az állam nem képes hathatós segítséget adni,

illetve intézkedéseivel inkább erősíti azt a téves társadalmi meggyőződést, hogy csakis a különélés, a szegregáció a megoldás.

Az Autonómia célja a többségi és roma közösség bevonásával olyan fejlesztési folyamatok elindítása, melyek lehetőséget adnak a romák hatékony, ám nem erőszakos integrációjára. Példákkal bizonyítják, hogy néhány alapelv betartása és alapfeltétel biztosítása mellett az egymástól távol került közösségek közelítése, az együttélés lehetséges. Programjai településeket segítenek abban, hogy bátran lépjenek rá az általuk helyesnek tartott útra.

2016-ban az Autonómia Alapítvány, a Települési Önkormányzatok Országos Szövetsége (TÖÖSZ) és az Alapítvány vidéken élő roma koordinátorainak közreműködésével együttműködési megállapodást kötöttek 15 olyan településsel, ahol jelentősebb előrelépés még nem történt a romák integrációja területén, és olyan programokat, képzéseket, művészeti foglalkozásokat kezdeményeztek, amelyek segítik előrelépni ezeket a közösségeket.

A projektben olyan Tolna, Nógrád, Baranya, Somogy és Borsod-Abaúj-Zemplén megyei települések vettek részt, ahol jelentős a romák aránya (Babócsa, Bakonya, Báta, Bolhás, Dombóvár,

Homrogd, Ináncs, Kazár, Karancslapujtő, Kővágószőlős, Kővágótöttös, Kálmánca, Nagymányok, Szuhogy, Tar.)

A közös projekt célja a 15 településen helyi közösségi bevonással olyan fejlesztési folyamatok elindítása volt, amelyek a romák mind hatékonyabb integrációjára is lehetőséget adnak. Fontos, hogy nem roma programokról, hanem a romák bevonását elősegítő, az aktív részvételükre alapozó programokról beszélünk.

A koordinátorok feladata volt a kiválasztott települések helyi roma közösségeinek megszólítása, a kulcsszereplők beazonosítása, önszerveződő közösségek segítése, a helyi integrációs tervek újragondolása, a helyi kapacitások, együttműködési készségek fejlesztése képzések, tanulmányutak és kis helyi projektek segítségével, illetve nagyobb EU-s pályázatokra projektek fejlesztése a közösségek bevonásával.

Közösségi beszélgetések, helyi egyeztetések során minden településen felmerült, hogy nincsenek közösségi, kulturális programok. Ha van is művelődési ház vagy közösségi tér, az elérhető programok sokkal inkább a passzív befogadásra, mintsem az aktív közösségi részvételre épülnek, és a roma – nem roma együttműködés kevésbé jellemző.

A bevont településeken tehát olyan új típusú művészeti foglalkozásokat javasoltunk, melyek képesek megmozgatni, és közelebb hozni egymáshoz a közösségeket, ezzel reményt és lehetőséget adva arra, hogy új, fenntartható, az egymás felé fordulást támogató kulturális hagyományok jöjjenek létre, s ezen keresztül új horizontok nyílnak meg a közösség tagjai számára.

A főként fiataloknak szóló, művészek által vezetett foglalkozások a siker élményével növelték a résztvevők önbizalmát, erősítették öntevékenységüket. A foglalkozások kapcsán kialakult roma és nem roma, valamint intézményi együttműködés azt is példázta a helyiek számára, hogy az egyébként leginkább passzív szerepben látott roma közösségekkel másfajta hozzáállással lehetséges együtt dolgozni, és kiépíthető a rég elveszett, a továbblépéshez szükséges bizalom.

A mizserfai fiatalok saját életüket, problémáikat feldolgozó zenei szövegeket írtak, ezzel pár-

huzamosan pedig megismerkedtek a kamerahasználat, vágás, filmkészítés alapjaival.

Egy másik településen, Kővágószőlősen, a gyerekek felajánlott filmes foglalkozás annyira megtetszett a felnőtteknek, hogy egy csoport saját történetekből egy valóság alapú játékfilmet készített, majd mutatott be a faluban. A filmben egy, a vidéki romák életére nagyon is jellemző történet bontakozik ki: egy apa történetét követjük, aki pénzt, illetve munkát keres, hogy lehetővé tegye, hogy lánya iskolába járhasson. A történet szerint az apa ismerősei végül összefognak, és a helyi lelkész közbenjárásával meggyőzik a polgármestert, hogy dolgozzon ki egy iskolakezdést segítő ösztöndíjat a lány, és a hozzá hasonló helyzetbe kerültek számára.

Egy prosperáló településhez az egyik legfontosabb tényező az önszerveződő közösségek, a helyi kulcsszereplők megnyerése, partnerségbe szervezése. Ezen összefogott akaratokból számos közösen megálmodott, közjót szolgáló kezdeményezés születet.

A legnagyobb kincs tehát az akarat, a humán tőke és az együttműködés. A 15 településen a legmotiváltabb helyieket képzésre hívtuk, ahol együtt tudtunk beszélgetni integrációs nehézségeikről, segítettük a problémák strukturált elemzését, az eddig esetleg rejtve maradt mögöttes okok meghatározását, majd a megoldható problémákra – az általunk bemutatott jó példákat is használva – közösen megoldásokat, projekteket találtunk ki.

Sok esetben fiktív, máskor azonban nagyon is létező, konkrét tervek végiggondolása mentén a projektek tervezéséhez szükséges elméleti tudást gyakorlatban adtuk át.

Azért, hogy a résztvevőket tovább bátorítsuk és inspiráljuk, a következő lépésben tanulmányutakat szerveztünk. Olyan jó roma integrációs példákat mutattunk meg, amelyek adott esetben saját településeikben is megvalósíthatók lehetnek.

A valóban esélyteremtő iskola nagyon ritka a vidéki Magyarországon, ezért megmutattunk olyan működő iskolai módszert, amely sikerrel fejleszti az eltérő kulturális háttérrel rendelkező gyerekek együttműködési készségét, erősíti a tanulói motivációt és a kommunikációs készs-

ségeket. A tanulás tanítása, a kommunikációs készségek erősítése, a csoportmunka, a tolerancia csak néhány a hejőkeresztúri általános iskola iránylevei közül.

A szegényes lakhatási viszonyok, a romák szegregációja szintén hatalmas kihívás az összes településen, ezért meglátogattunk egy olyan falut, ahol már bátran belevágtak abba, hogy integrált környezetben segítsenek korábban elszigetelten, telepi körülmények között élő roma családokat. A baksi Mária-telep lakói számára meghirdetett szociális bérlet-pályázat jobb lakhatási körülményeket és a szolgáltatásokhoz való egyenlő hozzáférést tette lehetővé. Az integrációt az ezzel párhuzamosan futó munkakeresést, kompetenciafejlesztést célzó foglalkozások segítették. A tanulmányúton egy ilyen, tucatnyi családnak lehetőséget teremtő többéves program tapasztalatairól, nehézségeiről, kihívásairól hallhattak a résztvevők.

A szakmai képzésekkel és tanulmányutakkal párhuzamos művészeti foglalkozások ünnepélyes záróeseményekben végződtek, a résztvevők falujuk lakóinak, illetve több esetben Budapesten mutathatták be új ismereteiket, illetve a foglalkozások során létrehozott művészeti produktumokat.

A Bátán lezajlott dokumentumfilmes foglalkozás során készített filmet a filmkészítő csapat Budapesten mutatta be. A gyerekek nem csupán rendezői, operatőrei, hangmérnökei, hanem főszereplői is voltak az általuk készített filmnek, mely

végző soron életükről, álmaikról, gondjaikról, és falujukról, Bátáról szól.

2016-2017-ben az Autonómia munkatársainak közreműködésével romák és nem romák együtt megálmodott terveket fogalmaztak meg, 15 településről 4-5 éves fejlesztésre is lehetőséget adó projektterv született és készült azokból pályázat.

A TÖÖSZ segítségével az együttműködés keretében megtartott workshopokon és a Szövetség megyei polgármesteri fórumain több száz polgármester értesült közvetlenül a projektről, száznál is több polgármester kapcsolódott be a roma integrációs kihívásokról és a lehetséges megoldásokról szóló beszélgetésekbe. Ezek a beszélgetések megerősítették az Autonómia korábbi tapasztalatait, hogy a polgármesterek többsége tanácstalan, eszköztelennek érzi magát, a romák helyzetének javítása nehezen kerül napirendre. Ennek ellenére a találkozónak köszönhetően több település vezetőjével sikerült elindítani a közös gondolkodást arról, hogy miként tudnánk együttműködni a jövőben.

Ha folyamatosan és tervezetten végezhetnénk a munkát a településeken, akkor 20-25 év múlva – számtalan nehézség és megoldandó konfliktus után – a többségi társadalom, és talán a döntéshozók számára is meggyőző eredményeket lehetne felmutatni, amelyek igazolnák, hogy igenis lehetséges az együttműködésen és egyenlőségen alapuló integráció, és ez mindannyiunk érdeke.

A Települési Önkormányzatok Országos Szövetségéről (TÖOSZ)

A Települési Önkormányzatok Országos Szövetsége 1989-es megalapítása óta jelenleg is az ország legnagyobb, 1619 taggal rendelkező, leg-erősebb, jelentős nemzetközi kapcsolatokkal, korszerű infrastruktúrával, elismert szakértőkkel és magasan képzett apparátussal rendelkező érdekvédelmi szervezete. Helyzetéből adódóan jelenleg az egyetlen olyan önkormányzati érdek-védő szervezet, amely képes az érdekképviselen és -egyeztetésen túl színvonalas szolgáltatá- sokat is nyújtani tagjainak, illetve igény esetén az egész önkormányzati szférának. A TÖOSZ jelszava – „Szakszerűség és szolidaritás” – alapí- tása óta változatlan. Célja, hogy az önkormány- zati érdekek feltárásával, megfogalmazásával, kép- viseletével és érvényesítésével járuljon hozzá az önkormányzatbarát társadalmi, gazdasági, jogi és helyi politikai környezet kialakításához, egy- ben erősítve a decentralizációt, valamint a több- szintű kormányzást.

A TÖOSZ betölti országos érdekvédelmi sze- repét, kiteljesíti szolgáltató funkcióját, tudato- san bővíti hálózati együttműködését és folya- matosan növeli taglétszámát és önkormányzati érdekvédelmi befolyását. A TÖOSZ az új önkor- mányzati törvény (Mötv.) szabályozása alapján is országos érdekszövetségnek minősül és a kor- mányzat stratégiai partnere. A TÖOSZ minden megyében választott tagozatvezetőn keresztül szervezi hálózatba tagjait. A Szövetségnek helyi

önkormányzatok a tagjai, amelyeket a polgármes- ter képvisel általában a Szövetség munkájában. Az egyes ágazati területeken folyó munka koor- dinációjára tanácsnokokat választottak maguk közül tagjai; illetve a Polgármesternői Tagozat, az Innovatív Önkormányzatok Klubja, a Közigazga- tási és Szakmai Szekció, valamint a Történelmi Települések és Városok Hálózata külön csoport- ként dolgozik együtt.

A TÖOSZ kiterjedt nemzetközi kapcsolatrend- szerrel bír és részt vesz minden nemzetek feletti szerveződésben, tevékenységben, ha annak bár- milyen haszna van a magyar helyi önkormány- zati szféra számára. Az Európai Települések és Régiók Tanácsa (CEMR) munkájához 1999-ben csatlakozott, így tagja az UCLG nevű önkor- mányzati világszervezetnek is, és együttműkö- dik az Európai Unió vonatkozó önkormányzatok- kal foglalkozó szervezeteivel (Bizottság, Régiók Bizottsága), valamint az Európa Tanács Helyi és Regionális Önkormányzatok Kongresszusával is.

A települések rendjének védelme érdekében, valamint az állampolgárok biztonságérzetének javításáért, a jogsértések megelőzése, megsza- kítása, megakadályozása, és a jogsértést elköve- tők elleni hatékony fellépés érdekében 2014-ben a TÖOSZ együttműködési megállapodást írt alá az Országos Polgárőr Szövetséggel. A rendelke- zésre álló erők, eszközök koncentrálásával, egy- más tapasztalatainak átadásával, lehetőségeik terv-

szerű és szervezett összehangolásával a stratégiai partnerek segítik – a jogszabályokban is előírt – közös feladatok eredményesebb végrehajtását.

A TÖOSZ az Európa Tanács módszerét adaptálva 2008-tól hajtja végre a Legjobb Önkormányzati Gyakorlatok programját. A program célja a legjobb önkormányzati gyakorlatok feltérképezése, és megismertetése az ország más önkormányzataival, a nemzetközi szakmai közélettel. A pályázati kiírásokban a legelső évtől kezdve olyan roma társadalmi integrációs jó gyakorlatokat bemutató kategóriák is szerepelnek, mint a *„Roma integráció a társadalmi kohézió erősítésére”,* a *„Települési és a helyi roma nemzetiségi önkormányzat együttműködése”,* vagy a *„Családdért és közösségért – Roma nők társadalmi szerepvállalásának jó példái”* témakörök.

A Szövetség az Önkormányzat című negyedéves szakmai folyóiratában, honlapján, heti hírlevelein keresztül folyamatosan tájékoztatja az önkormányzati közvéleményt a TÖOSZ-t érintő legfontosabb kérdésekről, történekekről. A TÖOSZ szakmai könyvtár létrehozását határozta el a 2007.

évben. Gyűjtési körébe tartozik minden önkormányzatokkal, településekkel kapcsolatos szakmai kiadvány határainkon belülről és azon túlról is. A TÖOSZ Önkormányzati Forró-Drót tanácsadó szolgálatot működtet, amelynek célja, hogy rendszeres információt, szakmai tanácsot adjunk elsősorban a települési önkormányzatok hozzánk forduló tisztségviselői, a képviselő-testület tagjai, a polgármesteri hivatalok alkalmazottai, az intézmények vezetői részére jogalkalmazói feladataik ellátásában, közösségi ügyeik intézésében, annak érdekében, hogy munkájukat eredményesebben, hatékonyabban végezhessék, illetve minél jobban eleget tudjanak tenni kötelezettségeiknek.

A TÖOSZ Titkárságának is helyet adó Önkormányzati Információs és Koordinációs Központ a budapesti Damjanich utca 44. szám alatt található. A Központ az önkormányzati kapacitás-építési és fejlesztési, MANORKA elnevezésű projekt keretében jött létre, és célja a helyi demokrácia fejlesztése és szolgálata mellett, hogy rendezvény, illetve tárgyalási helyszínt biztosítson bármely magyar helyi önkormányzat számára.

TELEPÜLÉSI ÖNKORMÁNYZATOK ORSZÁGOS SZÖVETSÉGE

1071 Budapest, Damjanich utca 44. III/1., 1406 Budapest 76. Pf. 50.

Honlap: www.toosz.hu

E-mail: toosz@toosz.hu

Titkárság:

Telefon: +36-1-322-3843, +36-1-322-6673

Fax: +36-1-322-7407, +36-1-413-0482

Forró-Drót szolgálat: +36-1-321-2496

Jogi ügyek +36-1-321-2497

Autonómia Alapítványról – Roma integrációs modellek a közös sikerekért

Az Autonómia minden programjával azon dolgozik, hogy példákat mutasson, erősítse azt a hitet, hogy néhány alapelv betartása és alapfel-tétel biztosítása mellett igenis lehetséges az egy-mástól távol került közösségek közelítése, lehet-séges a nem erőszakos integráció és együttélés.

Az Alapítvány erőssége, hogy sokféle integrá-ció kísérletben benne volt és benne van, mun-katársai révén jelentős tapasztalatot halmozott fel az elmúlt 27 évben.

Magyarország legnagyobb társadalmi kihívása egy befogadó nemzeti közösség megteremtése, amely egy jobb élet esélyét adhatja a társadalom peremére szorult, szegénységben élő romák szá-mára is. Ezeket a folyamatokat a központi kor-mánynyi programok támogatása mellett alap-vetően a helyi kisközösségeknek kellene elindí-tani és végigvinni.

Az Alapítvány egy szellemi és gyakorlati műhely, amely egyenlőségelvű roma integrációs megoldá-sokat, javaslatokat ad szakpolitikák alakításhoz, illetve gyakorlati tanácsokat tud megfogalmazni kisközösségek, települések számára.

Több mint ezer támogatott civil kezdeménye-zés, több száz segített helyi közösség, ezer fölötti képzett roma aktivista, számtalan integrációs pro-

jekt, helyi partnerség életre segítése; egyebek mel-lett erről szólt az Autonómia Alapítvány élete, mely csaknem egy időben született a rendszerváltás utáni Magyarországgal. Az első független alapítványként jött létre, amely a roma integrációt és a civil szer-vezetek támogatását misszióként kitűzve prog-ramokat indított Magyarországon és a régióban.

A nevéhez kötődnek az első helyi roma közössé-gekkel megvalósított jövedelemgeneráló, magára maradt vidéki kistelepüléseken végrehajtott fej-lesztő programok, s ezekhez kapcsolódó számos szakmai újítás, módszertani ajánlás, sőt az ország első és eddigi egyetlen roma rádiójának a Rádió C-nek a létrehozása is.

Történetének első évtizedében az Alapítvány olyan nagy, amerikai magánalapítványok támo-gatásával működött, mint a Ford, Levi's, Charles Stewart Mott, Rockefeller Brothers, Mellon. Ezen alapítványok térségből való kivonulása után egyre inkább európai uniós támogatási programok keretén belül valósítja meg elképzeléseit, amely a korábbi adományozó tevékenységhez képest sokkal inkább roma szervezetekkel közösen meg-valósított projekteket, helyi partnerségek építé-sét, kapacitásbővítő programokat jelent.

Munkája elismeréseként 1995-ben az alter-natív Nobel-díjnak is nevezett svéd The Right Livelihood Award díjat érdemelte ki, illetve az akkori magyar kormány a Kisebbségekért díjat adományozta az Alapítványnak.

A TÖÖSZ a kisebbségek védelmében

Interjú Schmidt Jenővel, a TÖÖSZ elnökével

A széleskörű partnerség hívei vagyunk, mert a sokféle tudás együtt még nagyobb hatásokat generál. Ahogyan az Autonómia Alapítvány által vezetett, közös projektünk címe is sugallja: közelebb kell hozni a közösségekhez a romákat; nem csupán a romákat, hanem a többségi társadalom tagjait is bevonva. Szemléletformálásra van szükség ugyanúgy a romák, mint a nem romák körében – nyilatkozta Schmidt Jenő, a TÖÖSZ elnöke.

– Miért fontos a TÖÖSZ számára, hogy elősegítse a társadalom különböző csoportjai közötti esélyegyenlőség kialakulását? Milyen formában foglalkozik a Szövetség ezzel a témával és mely részterületeken valósít meg projekteket, indít el kezdeményezéseket?

– A TÖÖSZ alapértékei közé tartozik a helyi demokrácia fejlesztése és településeink gazdasági-társadalmi fejlődése. Egyik sem engedi, hogy a TÖÖSZ figyelmen kívül hagyja a hátrányos helyzetű csoportokkal, így a romákkal kapcsolatos helyi problémákat, azokra adandó hatékony válaszokat. 2008 óta hajtjuk végre az Európa Tanács módszertanán alapuló Legjobb Önkormányzati Gyakorlatok programját, amelyben több alkalommal szerepelt a roma integrációval kapcsolatos felhívás és kaptunk is szép számmal önkormányzatoktól pályázatokat, követendő példákat. Információs szakmai napokat szerveztünk helyben a többi önkormányzatnak a jó példát bemutatására, a gyakorlati tanulás lehetőségét megteremtve. Valamennyi nagyobb stratégiai megbeszélésen, programok előkészítése során felvetődik a hátrányos helyzetű csoportok segítésének

és a szegénység elleni küzdelemnek a kérdése. Nehéz ezt a témakört országos szintről megközelíteni és a nagy programjaink esetében gyakran ebbe a gátba ütközünk: a helyi konfliktusoknak helyben van a megoldása. Ugyanakkor egyik TÖÖSZ-programból sem hagyjuk ki a téma érintését, mert a szemlélet megváltoztatása lassú és hosszú folyamat, amelyhez minden alkalmat és eszközt meg kell ragadni. A nagy projektek tervezésekor továbbra is elsőbbséget élvez e problémakör.

– Milyen módon segítheti a Szövetség a tagtelepüléseit a hátrányos helyzetű csoportok felzárkóztatásában?

– Kapacitásépítési programjaink mindegyike tartalmazza a célt vagy részcélt, amely a hátrányos helyzetű csoportok segítésére irányul. Partnerségi megállapodásokat dolgozunk ki olyan fontos szervezetekkel, amelyek kifejezetten ezzel a területtel foglalkoznak. Képzettségünkkel, rendezvényeinkkel és folyamatos információ-nyújtásunkkal segítjük a helyi önkormányzatokat. Becsatornázzuk a nemzetközi szakmai fejleményeket, ajánlásokat és jó példákat a hazai információ-áramlásba.

Schmidt Jenő, a TÖÖSZ elnöke

Érdekvédelmi tevékenységünkben is hangsúlyos terület a hátrányos helyzetű csoportok segítése; megalakulása óta tagjai vagyunk a Roma Koordinációs Tanácsnak; részt vettünk az Európai Bizottság és az Európa Tanács különböző szervezeteinek tevékenységében.

Ezekén túl számos stratégiai megbeszélés és szakértői egyeztetésen volt ez a központi téma. Az egyik legtöbb vitát és dilemmát magában hordozó terület ez, és be kell valljuk, nem egy sikertörténet senki számára ma Magyarországon. Illetve nagyon kevesek számára: a néhány kitartó és lelkes, szakmailag is színvonalas helyi kezdeményezés szereplőinek termett csak babér eddig e területen.

– Milyen nehézségekkel szembesülnek a TÖÖSZ tagönkormányzatok a roma integrációs folyamat során?

– A gondok sajnos a fejekben kezdődnek, ezért a megoldás is valószínűleg onnan fog elindulni: akkor lesz érdemi előrelépés, ha a többségi társadalom elfogadja a pozitív diszkrimináció szükségességét, ha elfogadással és tisztelettel tudnak

a helyi közösségek azokkal viselkedni, akik hátrányos helyzetű csoportok tagjai. Ha szolidaritás és segíteni akarás váltja fel a gyűlölet szítását és a kirekesztést. Ebben bizony nagy felelőssége van a közösségek vezetőinek, a helyi önkormányzatoknak. Gyakran végig sem gondolják, hogy minden önkormányzati döntés, megnyilvánulás mekkora hatással bír a cigányok életére. Egy-egy rosszul megfogalmazott mondat tovább mérgezítheti az amúgy is terhelt viszonyt a roma közösségek és a többségi társadalom tagjai között.

Jó példa erre, hogy mi is szembesültünk több alkalommal a problémával, amivel a roma közösségek szembesülnek nap mint nap: a sztereotípiák és általánosítások veszedelmével. Volt egy romákat segítő civil szervezet évekkel ezelőtt, de már a problémák beazonosításakor kiderült, hogy Szövetségünk e szervezet számára nem elég elfogadó a roma közösségekkel szemben. Tette mindent azért, mert néhány polgármester elmondta a saját szempontjai szerint a helyi problémákat egy olyan fórumon, ahol a roma szervezetek képviselői és a polgármestereink között előzetesen megállapodás született az őszinte probléma-feltárásról. Nyilván sok tanulnivaló van még ezen a téren kommunikációs szempontból is, hiszen valóban elhangzanak nem kellően átgondolt mondatok; amik mögött azonban valódi tenni akarás és segítőkészség áll településvezetőink részéről.

A másik fontos aspektus, hogy nehéz a roma integráció mellett kardoskodnia annak a polgármesternek, aki olyan közösséget vezet, ahol a mélyszegénység nemcsak a roma kisebbség tagjait érinti. Kötéltáncnak tűnik védőháló nélkül; ahol egy-egy bukás további évekre konzerválja a közösségen belüli konfliktusokat, amiket csak nagyon kitartó és hosszas munkával lehet aztán kijavítani.

– Mennyire gondolja sikeresnek a roma integrációval kapcsolatos ma elérhető pályázatokat, pályázati rendszert, milyen változtatásokra lenne szükség ahhoz, hogy ezek a támogatások jobban célba érjenek és megfelelő módon kerüljenek felhasználásra?

– Ezen a területen is bőven van még mit javítani. Meggyőződésem hogy jó programok csak helyben születhetnek ebben a témában is. A mai

önkormányzati viszonyok között sajnos erre is, mint sok más egyéb fontos témára, nem elegendő humán erőforrás, kapacitás és forrás áll az önkormányzataink rendelkezésére. Az önkormányzati fejlesztések pedig még mindig az infrastruktúra fejlesztését tekintik igazi eredménynek, nehezen épül be minden szinten az üzenet, amit régóta szorgalmazunk, és ami már az MötV-be is bekerült, hogy a közösségfejlesztés és a települések önfenntartó képessége legalább akkora prioritást élvez. Egy településvezetés számára nagyon rögzösnek tűnik az út egy nagy léptékű és időben is hosszú humánfejlesztéseket tartalmazó projekt végrehajtásához. Valóban rögzös az út, tele veszélyekkel, fenyegetéssel és a kudarccal kockázattal. De sokan tudjuk már a TÖÖSZ-tag önkormányzatok közül, hogy előbb-utóbb meg kell lépni, bele kell vágni, meg kell próbálni megoldásokat lelteni, mert a helyzet egyre inkább tarthatatlan. Lehet halogatni, magunk előtt is tagadni, de attól a közösségben tovább gyűrűzik az ellentét, az egymás meg nem értése és egyre apróbb ügyekből lesznek tragédiák. Ezt egy felelős településvezető nem tűrheti.

– *Melyek a Szövetség hosszú távú elképzelései, projekttervei a roma integrációs folyamat elősegítése területén? Milyen egyeztetésekre kerülhet sor a Szövetség és a kormányzat között az Roma integráció témakörében, különös tekintettel a pályázati rendszer alakítására?*

– Szövetségünk szakemberei részt vesznek az uniós operatív programok monitoring bizottságaiban, a Norvég Alap társadalmi egyeztetéseiben és figyelemmel kísérjük a kiírandó programokat is. Tagjai vagyunk a Szociális Ágazati Érdekegyeztető Fórumnak és számos egyéb kezdeményezésnek és programnak, amely érinti és segítheti a roma integráció ügyét. Minden fórumon hangsúlyozzuk a szegénység elleni küzdelem fontosságát és igyekszünk minden működő külföldi alternatívát bemutatni. Például a szociális szövetkezetek ügye, ami más közép-európai országban széleskörű eredményeket hozott, amelyhez képest nálunk elenyésző a hatás. Folyamatos kapcsolatban vagyunk a Belügyminisztériummal és ebben az esetben a közfoglalkoztatás ügyét állandóan figyelemmel kísérjük és becsator-

názzuk településvezetőink véleményeit, elvárásait az országos program alakításába. A TÖÖSZ-on belül többször felvetődött már a gondolat, hogy létrehozzuk a roma integrációval foglalkozó településvezetőket egyfajta szekcióba, klubba; ahol egymástól tanulhatnak és megoszthatják problémáikat és azok megoldási lehetőségeit egymással, akár szakemberek segítségével. Az Autonómia Alapítvány fontos szakmai partnerünk, ezért is vettük nagy örömmel felkérésüket a „Közelebb a közösségekhez” című uniós projektbe való partnerségre. Az ehhez hasonló fontos projektek, ha látszólag kis lépésekkel, ám határozottan közelebb visznek a céljainkhoz. Ha már néhány polgármester elkezd más irányból közelíteni a roma integráció ügyéhez, az már eredményeket hozhat, hiszen a következő stratégiai tervezés alkalmával ezek a szempontok már fontos helyi tervek részeivé válhatnak.

– *Milyen európai szintű, országos, helyi kezdeményezésekre, intézkedésekre, szabályozásokra, gondolkodásbeli változásra lenne ahhoz szükség, hogy hátrányos helyzetű csoportok felzárkóztatása sikeresebb legyen? Melyek azok a területek,*

amelyekre külön hangsúlyt érdemes helyezni a felzárkóztatási folyamat során?

– A komplex és nagy léptékű programokban hiszünk. Egyszerre kell a lakhatási, foglalkoztatási, oktatási és szemléletformálási tevékenységekre összpontosítani egy-egy programban; mert ha bármelyik hiányzik ezek közül, vagy nem hoz előrelépést, vagy a többi sikerét is kockáztatja. A széleskörű partnerségek hívei vagyunk, mert a sokféle tudás együtt még nagyobb hatá-

sokat generál. Ahogyan az Autonómia Alapítvány által vezetett közös projektünk címe is sugallja: közelebb kell hozni a közösségekhez a romákat; nem csupán a romákat, hanem a többségi társadalom tagjait is bevonva. Szemléletformálásra van szükség ugyanúgy a romák, mint a nem romák körében.

Fontos lenne a fejlesztési programoknál az eddig alkalmazott területi besorolásoktól eltérően helyi szintű specifikus mutatókat alkalmazni, hiszen számos esetben a járás egésze jobb mutatókat produkál, mint a szegregátum területe, amely a járás

egyik településének egy része csupán. Ám a terület komplett fejlesztést igényel, nem pár hónapra, hanem több évre elegendő forrással.

A szakemberek hiánya továbbra is jelentős probléma a településeinken. Ezekhez az integrációs programokhoz pedig jó szakemberek nélkül lehetetlen belevágni, hiszen egy nem megfelelő szakmai munkatárs többet árthat a társadalmi békének, mint amennyit használ. Márpedig mi is régóta kongatjuk a vészharangot, mert beláthatatlan következményei lesznek, ha társadalmunkban a gyűlölet és a széthúzás uralkodik a befogadás, elfogadás és társadalmi béke helyett. Meg kell találni az együttélés mindenki számára elfogadható szabályait, ami nem megy közös kompromisszumok nélkül, és anélkül, hogy a berögződött sztereotípiákból engednénk. Ehhez sokszínű kulturális programok kellene, ami önbizalmat ad a romáknak önazonosságukhoz, és ismereteket és információkat a nem romáknak, hogy megszabadulhassanak rögzült negatív előítéleteiktől. Hosszú és nehéz folyamatok ezek.

– Melyek azok a helyi kezdeményezések, módszertanok, jó gyakorlatok, amelyekre különösen büszke a Szövetség? Milyen olyan települési és személyes történetet ismer, amit érdemes népszerűsíteni országszerte e témakörben?

– A problémák mellett természetesen sikerek is vannak. A már említett Legjobb Önkormányzati gyakorlatok programjában is nyert például Uszka, Budapest XIII. kerület, Berhida vagy Dunaújváros önkormányzatának tevékenysége. Uszkan már sok éve az önkormányzat segíti a romákat az uborkatermesztésben, házaik felújításában, gyermekeik tanulmányi felzárkóztatásában. Budapest XIII. kerület tanoját üzemeltet a cigány kisebbségi önkormányzattal közösen, Berhida a közfoglalkoztatáson keresztül adott új szakmát és ezzel megélhetést a hátrányos helyzetű helyieknek. Külön öröm számunkra, hogy a „Közelebb a közösségekhez” projektben konkrét eredmények, pályázatok születtek, amik reméljük, támogatást nyernek és további követendő jó példává válnak településeink számára.

Közelebb a közösségekhez – projekt a sikeres roma integrációért

Interjú Nun Andrással,
az Autonómia Alapítvány igazgatójával

– Milyen problémákat, ellentéteket, nehézségeket tapasztaltak a Roma integráció során a mai magyar településeken, mi motiválta a jelen projekt megírását?

– Azokon a településeken, ahol tömegével élnek munkanélküli, reményvesztett családok tanácstalanság van, senki nem tudja, hogy neki kell-e tennie, és leginkább annak kapcsán van tanácstalanság, hogy mit és hogyan kellene tenni. Sokan az államtól várják a megoldást, s még ha lennének is ígéretes országos programok, a feladat, a felelősség akkor is az egyes települések, azok választott képviselőinek vállát nyomná.

Azt láttuk, hogy nagyon kevés roma integrációhoz kötődő pozitív élményben volt része a helyieknek, kevés mintát láttak eddig a települések képviselői, olyan élményeket, amelyek reményt adhatnak arra, hogy van megoldás a békés együttélésre és a kölcsönös sikerekre.

A legtöbb településen nincs meg a kölcsönös bizalom a roma közösségek és az intézmények között, hosszú évtizedek alatt sokszoros és kölcsönös csalódásoktól terhelt a viszony, ezekben a helyzetekben, sok esetben a társadalom pere-mére szorult romák már nem tudnak kezdemé-

nyezőként fellépni, hiszen a családtagok egymásnak örökölték át a tehetetlenséget, ilyen helyzetben nagyon nehéz az átjárás és kapcsolat az egy-más mellett létező világok között.

– Milyen főbb célok mentén indult el a projekt? Milyen tevékenységek mentén valósították meg ezeket a célokat?

– Arra szerettünk volna példákat felmutatni, hogy odafordulással, türelemmel, külső erőforrások és tudás bevonásával, egy másfajta szemlélettel igenis lehet kölcsönös sikerekkel, örömökkal szolgáló együttműködések kialakítani. A gyakran csak passzív, segített szerepbe szorult roma közösségek tagjai képesek segítővé válni, partnerként megjelenni, olyan szereplőként, akikkel érdemes és lehet együttműködést kialakítani, szövetséget kötni, velük a romák emancipációjának útján elindulni.

Az ország öt különböző pontján (Tolna, Borsod-Abaúj-Zemplén, Nógrád, Baranya, Somogy megyében) élő roma koordinátor munkatársaink és a TÖÖSZ segítségével ötven települést kerestünk meg azzal, hogy, amennyiben igénylik és szeretnék lépéseket tenni a roma integráció területén, akkor jelentkezzenek a programba. Végül 15

Nun András

települést választottunk ki, amelyekkel együttműködési megállapodást kötöttünk. A településekről romákat és nem romákat hívtunk el egy bentlakásos képzésre, ahol más, hozzájuk hasonló problémákkal küzdő társaikkal együtt gondolkodhattak, beszélgethettek a minket foglalkoztató kérdésekről, miközben arról tanultak, hogy hogyan építünk fel egy projektet, milyen kritériumokat kell ennek kapcsán tisztázni. A képzések után tanulmányutakat szerveztünk, amelyeken olyan roma integrációs példákat mutattuk meg, amelyek számukra is inspirálóak lehetnek.

A legtöbb településen nincsenek valódi részvételre építő közösségi programok, ha vannak is rendezvények, azoknak a romák leggyakrabban csak passzív résztvevői. Ezért a településeket megkínáltuk olyan új típusú művészeti foglalkozásokkal, amelyek lehetőséget adnak a részvételre, a helyiek megmozgatására, bevonására, aktivizálására. Ezeket a programokat csakis külsős erőforrások bevonásával, a helyi intézmé-

nyekkel, civil szervezetekkel, települési önkormányzatokkal együttműködésben lehetett megvalósítani, vagyis máris született egy minta arra, hogy miként is tudnak összeállni, változást elindítani a különféle helyekről jött erőforrások, akaratok, vágyak.

– Milyen nehézségekkel, akadályokkal szembesültek a projektmegvalósítás során és milyen megoldások születtek ezekre, illetve ezeket a tapasztalatokat hogyan tudják majd hasznosítani a további projektek során?

– Még azokkal a polgármesterekkel is nehéz volt a kommunikáció, akikkel sikerült együttműködési megállapodást aláírunk. Érezhetően rettentően túlterheltek, a romák élethelyzetével kapcsolatos kérdések nehezen kerülnek napirendre.

Sok esetben abban merült ki az együttműködés, hogy megkaptuk a programokhoz szükséges intézményi támogatást, de valódi érdeklődés azok kapcsán, amit a roma közösségekkel szerveztünk, kevés volt.

Az is nyilvánvaló, hogy a többségi társadalom támogatása nélkül nehezen alakul ki politikai akarat annak kapcsán, hogy ezzel a kérdéssel komolyabb konfliktusok felvállalása nélkül egy településvezető foglalkozni tudjon. A lehetséges konfliktusok pedig sokakat eltántorítanak.

Ezért a jövőben mindenképpen nagyobb hangsúlyt kell fektetni a többségi támogatás megszerzésre, hatékonyabban kell kommunikálnunk, többet kellene beszélnünk azokról a roma integrációs modellekről, amelyek kölcsönös sikerekkel kecsegtetnek.

– Milyen európai szintű, országos, helyi kezdeményezésekre, intézkedésekre, szabályozásokra gondolkodásbeli változásra lenne ahhoz szükség, hogy a hátrányos helyzetű csoportok integrálása sikeresebb legyen? Melyek azok a területek, amelyekre külön hangsúlyt érdemes helyezni az integrációs folyamat során?

– Az előbb említett többségi támogatás mellett, aminek megteremtése hatalmas feladat, országos programokra, kampányokra lenne hozzá szükség; a roma önszerveződések, az alulról jövő kezdeményezések támogatása a második pillére a megoldásnak. Ezek támogatása, bátorítása elenged-

hetetlen, hiszen ezek éppen az aktivitásra példák egy-egy településen belül, arra, hogy vannak, akik nem csupán a saját sorsukért képesek tenni, hanem a közösségéért is. Ez a közösségi akarat tehát a második legnagyobb erőforrás.

Ezen kívül szükség lehet még külső tudásra, energiákra olyan szereplőktől, akik jól értik ezeket a bonyolult társadalmi folyamatokat és reálisan fel tudják mérni azt, hogy mekkora és milyen típusú kihívás jelent a változás elindítása.

Még egy nagyon fontos terület lenne, a választási ciklusokon átívelő társadalmi, közösség fejlesztési tervek közös megalkotása és ezekhez intézmények, felelősök, szakemberek rendelése, évtizedes fejlesztő munkára lehetőséget adó támogatási, finanszírozási források biztosítása. Ez utóbbi már nyilván nemzeti, európai uniós szintet feltételez, hiszen ezeket a nagy kereteket a központi kormánzatnak kellene biztosítani.

– Mennyire gondolja sikeresnek a roma integrációval kapcsolatos ma elérhető pályázatokat, pályázati rendszert milyen változtatásokra lenne szükség ahhoz, hogy ezek a támogatások jobban célba érjenek és megfelelő módon kerüljenek felhasználásra?

– Nagyon kevésbé hatékonyak ezek a programok, ezt számos kutatás igazolja. Egyrészt a legtöbb pályázat csupán egy-két éves programra ad lehetőséget, a három éves lehetőség már ritkaság. Ezen túl az egyes fejlesztési programok nehezen érnek össze, és nem épülnek egymásra. Az is fontos lenne, hogy ezek a pályázatok valódi helyi együttműködésben egy-egy évtizedes a helyi érdekeltek által közösen kidolgozott fejlesztési koncepció egyes elemei, egy tudatos építkezés egyes állomásai legyenek. Ez most ritkán adott.

Emellett mintha nem lenne meg annak a belátása, hogy nem csupán egy infrastrukturális beruházás befektetés, járulhat hozzá a fejlődéshez. A humán fejlesztések ennél talán még fontosabb beruházások a jövőbe. Nyilvánvalóan sokkal nehezebb műfaj ez, nagyobb odafigyelést és olyan szakértelmet igényel, ami kevés helyen van meg.

Fontos lenne, hogy az európai uniós pályázatokban megfogalmazott és betartandó elvekkel ne menjenek szembe a nemzeti szakpolitikák. Ez zavart kelt, nehéz megérteni, hogy akkor mihez is kell a helyi szereplőknek igazodni, mit vár el a központi kormányzat.

Végül egy olyan feltétel, amiről kevés szó esik. Egy erősebb, a nagyobb hatalmi érdekek csapdájából kiszabaduló roma érdekképviselőt sokat tehetne azért, hogy hatékonyan lehessen tervezni, követni a roma integrációra szánt pénzek hasznosulását.

– A projekt megvalósítás során kibontakoztak-e olyan helyi és személyes történetek, amelyek jól illusztrálják a fent említett problémákat, akadályokat? Születtek-e sikertörténetek? Beszéljen ezekről!

– Igen, bőven vannak sikerek.

Majd minden településen sikerült olyan roma aktivistákat találni és bevonni a munkába, akik a program kapcsán elkezdtek álmodni, álmodni egy másfajta életről, jövőről, ahhoz képest, amit eddig gondoltak maguk számára. Ennek köszönhetően lelkesen és meggyőződéssel vettek részt a közös munkában.

A településeken megvalósult művészeti foglalkozások kapcsán számos olyan élményünk született, amikor a résztvevők kapcsán a környezetükből jött visszajelzés, hogy micsoda változáson

mentek át ezek a gyerekek, fiatalok. Mindez annak köszönhető, hogy a foglalkozáson olyan dolgokat élhettek meg, amelyekben ritkán van részük. Gondoljunk csak egy zsonglőr vagy egy fejlesztő bábos foglalkozásokra, amiben nemigen tud részt venni egy zsákfaluban élő fiatal. Erősödött az önbizalmuk, önértékelésük, akaraterejük, együttműködési készségük, kudarcűrő képességük, önkifejező készségük, kiállásuk. S ha belegondolunk, ezek azok a készségek, amikre szükségünk van akkor, ha sikeresek akarunk lenni az életben, jó munkát szeretnénk találni. Egy fél éves, szavakkal dolgozó, színpadi szereplés, rap-foglalkozás után a gyerekek tanárai jelezték, mennyivel másként viselkednek a gyerek az iskolában, történt velük valami. Ezek a kis sikerek a legfontosabbak, mert akár örök életre építkeznek ezekből az élményekből, tartást adnak azoknak, akik átmentek ezeken.

Ám ezen túl is vannak kézzel fogható eredményeink. A bevont településeken hét olyan, a helyi emberek közösen kidolgozott és beadott pályázat született, amelyek összesen több mint 300 millió forint értékben adnak lehetőséget többéves fejlesztésekre.

– Mit gondol, mit hoz a jövő? Mennyire és hogyan kerülhető el a leszakadó rétegek további leszakadása?

– Szomorú, de az adatok nem adnak sok optimizmusra okot. Az sem, hogy nincs meg a belátása annak, hogy az integráció az egy kétirányú folyamat, mindenkinek lépnie kell, sőt áldozottak, kudarcokkal, konfliktusokkal jár, amit ha nem vállalunk, akkor még nagyobbra nő a probléma.

A karitatív segélyezés semmiképpen nem megoldás, mert folyamatosan benne tartja abban a segített szerepben azokat, akik a segítséget kapják. A kitörésre kell lehetőséget teremtenünk.

A legfontosabb az lenne, hogy egy prosperáló, dinamikusan növekvő gazdasági környezetben minél több roma megtalálja a helyét piacképes szakmákban. Ha ez megvan, pozitív példaként motiválni fogják a gyerekeket, jövedelmükből kellő összegeket tudnak majd az oktatásra fordítani, ami a kitörés kulcsa.

Ezért mindent meg kell tennünk, hogy az álmokkal, ambícióval és erővel, készségekkel rendelkező romák saját lábukra állhassanak, segítettből segítővé váljanak.

Roma koordinátorok, a párbeszéd elősegítői

Az Autonómia Alapítvány és a Települési Önkormányzatok Országos Szövetsége az Alapítvány vidéken élő roma koordinátoraink közreműködésével 2016-ban együttműködési megállapodást kötött 15 olyan településsel, ahol jelentősebb előrelépés még nem történt a romák integrációja területén. A koordinátoroknak számos településen sikerült a nemzetiségi roma önkormányzatok és a települési önkormányzatok közötti kapcsolatot, a meglévő párbeszédet erősíteni, vagy fejleszteni. A programban résztvevő szakembereket kérdeztük a roma integráció területén, valamint a projekt megvalósítása során kialakult tapasztalataikról.

Bogdán István

Bogdán István négy éve dolgozik roma koordinátorként, több projektben dolgozott már, mint az EU forrásokkal a romák integrációjáért. A helyi párbeszéd elősegítése romák lakta falvakban, új típusú művészeti foglalkozások segítségével és a Közelebb a közösségekhez című projekt.

Arra a kérdésre, hogy az általa koordinált települések milyen problémákkal szembesülnek a roma integráció területén, azt válaszolta: „*Mindhárom településen, ahol dolgozom, magas a munkanélküliek aránya, a legfőbb kiút a közmunka. Az önkormányzat a fő foglalkoztató. A köz munkások legfőképp a romák soraiból kerülnek ki bár, van, aki nem szívesesen alkalmazza, mert*

nem mindenki képes a felelősségteljes munka elvégzésére.”

A projekt során végzett tevékenységekről elmondta: a településeken elsősorban művészeti foglalkozások, civil szervezeteknek pályázatokban történő segítségnyújtás, információ eljuttatása, valamint a Roma Nemzetiségi Önkormányzatnak nyújtott segítség volt jellemző.

Eredmény a települések számára, hogy erősödött a közösségi élet. Két településen a háromból sikerült jó kapcsolatot kialakítani a roma önkormányzatnak civil szervezetnek a polgármesterrel és a nem roma szervezetekkel – mondta.

Kiemelte: nehézséget jelentett, hogy a projekt megvalósítása során nem mindenhol hittek abban, hogy tud segíteni. Nem mindenhol van megfelelő vezető a szervezet élén. Sok roma szervezet, *roma nemzetiségi önkormányzat* nem nagyon ismeri a pályázatok világát, sokszor még a számítógép használata is nehézséget jelent.

Általánosságban elmondható, hogy motiváció nélkül nem megy egyik településen sem. Ami legfőképp abban rejlik, hogy olyan dologgal kell odamenni, ami kézzel fogható. Sok helyen már nem hisznek csak a beszédben. Mindegy mit csinálunk, csak vigyünk valamit. Olyan dolgot, ami kézzelfogható, érdekes, és a közösség tagjai magukénak érzik. És akár haza is vihetik. Ugyanis

tapasztalat, ha nem ez történik, akkor nem igazán akarnak semmilyen programba bekapcsolni – tette hozzá.

Gál Tamás 2014 óta dolgozik roma koordinátorként, főként kisebb projektekben működött közre a településeken. Roma kulturális és roma tematikus tábor témájú pályázatokat készített elő a

Gál Tamás

közösségnek. A pályázatokat ő írta és rakta össze a költségvetésüket, valamint az elszámolás részét is maga csinálta, a helyiek az ötleteiket adták. Ezek a pályázatok rendre nyertek is támogatást. Ezen kívül vidékfejlesztési pályázatokat generált és írt a térség romák lakta településein, amelyek szintén nyertek is.

A roma integráció területén számos problémával kell szembesülni minden településen. Legtöbb esetben az információhiánnyal, tudatlansággal és korrupcióval. „A fókusztelepüléseimen a roma vezetők nem rátermettek egy etnikum vezetésére, információ hiányban szenvednek és begyöpösödött, megfáradt gondolkodásúak” – mutatott rá Gál Tamás. Ebből kifolyólag nagyobb pályázatok lebonyolítására talán nem is képesek önállóan. Civil szervezet vagy alapítvány nincs, vagy inaktív, így rengeteg lehetőségből kimaradnak. Ahol pedig van és aktívan működnek is, nagyon sokszor korrumpáltak és csak a pénzt nézik, nem raknak hozzá tetteket vagy csak minimálisan – mondta.

Kiemelte, hogy a projekt legnagyobb eredménye a probléma megoldó készség és a közös gondolkodás elindítása. Nem gondolnám, hogy új kapcsolatok születtek, a településein ezek a kapcsolatok érkezése előtt is megvoltak, csak nem voltak túl hasznosak egymás számára. A meglévő ellentétek nem mérséklődtek számottevően véleménye szerint.

Nehézség volt a projekt megvalósítása során, hogy a településeken nem voltak civil szerveződések, vagy ha voltak, nem voltak potenciális pályázók. Ebből kifolyólag szinte minden pályázatból kimaradtak. A kiírások nem a településeinek szóltak. Ráadásul a térség is a nem kedvezményezett térségek közé tartozik. Nehézség volt még a kisebbségi önkormányzatok és a települési önkormányzatok között lévő ellentét és a kommunikáció hiánya is – tette hozzá.

Véleménye szerint fiatal, iskolázott, potenciális roma vezetők kellenének már települési szinten is, akik valóban képviselik a romákat és nem a „zsebükből landol a pénz”. Erősebb jelenlét szükséges és konkrét dolgok megvalósítása, a sorozatos problémafeltárásból elégük van a romáknak és ez jogos is. Többször ezt már nem nagyon fogadják be. Arra a kérdésre, hogy milyen típusú projekteket érdemes megvalósítani a településeken, azt válaszolta, a kérdés településfüggő, hiszen nem minden projekt fér el mindenhol, még ha integrációs célzatú is.

Jakovics Vilmos 15 éve dolgozik a térségben különböző romákat érintő programokban, ezek között volt oktatási, pénzügyi fejlesztő, felnőttképzés, telep felszámolási, közösségfejlesztő, és mezőgazdasági program is.

Az egyes településeken különböző helyzetekről számolt be. Volt, ahol elmondása szerint azzal szembesült, hogy a település vezetői egyértelmű ellenérzésüket fejezték ki a cigány kisebbséggel szemben, és jelezték, nem szeretnék roma integrációval foglalkozni, a segítséget visszautasították. Máshol látszólag jobb volt a helyzet, azonban a közös gondolkodás, pályázás nem működött. Itt pozitívum volt, hogy a művészeti foglalkozások közül az „Életem sztorija” dokumentumfilmkészítő foglalkozás nagyon sikeres volt. Ahogy szín-

Jakovics Vilmos

tén siker koronázta azt az együttműködést, ahol a település önkormányzatával egy város rehabilitációs programot dolgoztak ki, amely három részből áll. Az első két elemét már pozitívan bírálták el, így reménnyel néznek a jövőbe, mert nagy valószínűséggel a harmadik részt is támogatni fogják. Egy három éves programot tudnak majd megvalósítani, a program három szegregátumot érint.

Mindig nagyon izgalmas és érdekes a helyi családokkal, a helyi közösséggel találkozni, ezt minden településen előtérbe helyezték, mert tőlük akarták hallani azokat a problémákat, amelyekre majd reagálni szerettek volna – mondta a településeken végrehajtott tevékenységekről Jakovics Vilmos. Ide tartozik a már említett „Életem sztorija” dokumentumfilm-készítő foglalkozás-sorozat, amely az általános és középiskolás gyerekeket célozta meg, és a város rehabilitációs program kidolgozása és a jövőben konzorciumi partnerként, a programnak a megvalósítása is.

Kiemelte: ez a projekt eredményeként értékelhető, és sok roma családon fog segíteni. Szintén eredmény, hogy a másik településen a művészeti foglalkozásnak köszönhetően az általános és középiskolás gyerekek egy csoportja hitet, reményt és egy egészséges önbizalmat kapott. Most már elhiszik, hogy Ők is képesek valamire és igen is van jövő! – tette hozzá.

A projekt megvalósítása során felmerülő nehézségről elmondta: az egy általános tény, hogy a településeknek egyáltalán nincs tervük arra vonatkozóan, hogy mit is kezdjenek a romákkal, de én úgy gondolom, hogy már a jó szándéknak és a segíteni akarásnak is örülni kell. Többször találkoztam azzal a problémával, hogy a nehézségek és a problémák feltárásáig eljutunk a helyi családokkal, közösségekkel, de a problémákra már nagyon nehezen találunk megoldást. Valószínűleg ez a sok csalódás miatt alakult ki, sok a reményt vesztett ember. Azok a közösségek, ahol esetleg eljutottunk odáig, hogy a problémákra, közös erőfeszítéssel, valamilyen megoldást dolgoztunk ki, akkor még mindig ott volt az, hogy nem hittek magukban és nem mertek összefogni és megvalósítani egy kicsi programot, mint például gyerek-táboroztatást helyben.

A településvezetés és a polgármesterek sokszor kételkednek, a problémákat gyorsan, határozottan, presztízszvesztés nélkül szeretnék megoldani. Általános tanulság, hogy mindenképpen több időt kell hagynunk magunknak a települések felmérésére, kiválasztására, még több időt és energiát fektetni a közösségi beszélgetésekre, nem csak az asztal körül. Kötetlenebb formában: főzéssel vagy olyan programokkal összekötve, ahol egy kicsit jobban megnyílnak az emberek – hangsúlyozta Jakovics Vilmos. A jövőben művészeti foglalkozásokkal egybekötött készségfejlesztő programokat, közösségfejlesztő programokat, lakhatást és foglalkoztatást elősegítő programokat érdemes megvalósítani véleménye szerint.

Siroki László három éve dolgozik koordinátorként. Több olyan projekten is dolgozott, ami segítséget nyújtott vagy nyújtani fog egyes településeknek. Főként közösségerősítő projekteket segítettek, de volt olyan fejlesztési terv is, amely lakhatási és egyéb oktatási témában segíti a térség lakóit.

Elmondta: a koordinált településeken a roma integráció területén felmerülő nehézség főként a munkanélküliség, az érdekképviselt hiánya és nagyon sok esetben az analfabetizmus. Az egyes települések nehézségei eltérhetnek egymástól, sokat számít melyik település melyik járáshoz tartozik. Az egyik járásban empatikusabb az a men-

Siroki László

talítás, ami a települési intézményekben, hivatalokban tapasztalható, míg a másikon kevésbé.

A projekt során végzett tevékenységek között különböző foglalkozások, a Kalimpa bábcsoport és a „Hallasd a hangod” zenei program, több szakmai képzés és pályázati fejlesztési terv kidolgozása is szerepelt – mondta. A projekt eredménye, hogy mindhárom településen erősebb lett a kapcsolat a polgármester és a roma nemzetiségi önkormányzat között, a foglalkozások erősebb közösségi aktivitást idéztek elő – tette hozzá.

A projekt megvalósítása során nehézséget jelentett például az internet használata, sokszor a polgármesterek számára is, valamint a kommunikáció nagyon nehézkesen ment az érintettekkel. Nem mindenütt volt befogadó a polgármester és a képviselő-testület. Tanulságként elmondható, hogy több szereplő bevonása szükséges a fejlesztésekhez, nem csak a vezetőkkel kell egyeztetni olyan dolgokat, ami a közösségre is tartozik.

Somoskői Tamás 2016-ban kezdte el a munkát, elődje már 2014-ben jelen volt a településen, tőle vette át a feladatokat egy évvel a projekt zárását megelőzően. Eddig számos más kisebb-nagyobb projektben dolgozott. Főleg tanoda típusú programokban, de van tapasztalata településfelmérési projektekben, illetve számos más, a közösségfejlesztést támogató programokban is jelen volt. Az

Autonómia Alapítvánnyal közösen számos projektet valósítottak már meg, melyben az egyik legnagyobb regionális civil szervezet volt az alapítvány partnerszervezete. Mostanában főleg nemzetközi önkéntes programokat és nemzetközi projekteket koordinál, ahová hátrányos helyzetű fiatalokat vonnak be, de dolgozott az Országos Roma Mentor projektben is, mint kapcsolattartó.

Az általa koordinált településeknek a roma integráció területén több nehézséggel is szembe kell nézniük. Számos önkormányzatnak nincs hosszú távú stratégiai elképzelése, vagy az akarat hiányzik, érdektelenség tapasztalható, homokba dugják a fejüket, azt gondolva, hogy így a probléma megszűnik létezni. Máshol, ahol lenne akarat, ott kapacitáshiány következtében akadnak el a fejlesztések, de sajnos arra is van példa, hogy maguk a roma önkormányzatok gátolják az előre lépést – mondta Somoskői László. Sok kistépülésen nincs elég szakmai szervezet, nincs tapasztalat, nincsenek civilek, nincs közösségi élet, minden, a közösségre hatást gyakorló döntés egy-két ember, főleg a polgármester, vagy a jegyző és néhány képviselő-testületi tagon keresztül születik meg – tette hozzá.

Somoskői Tamás

Kiemelte, hogy számos településen sikerült a roma nemzetiségi önkormányzatok és a települési önkormányzatok közötti kapcsolatot erősíteni, a meglévő párbeszédet erősíteni vagy fej-

leszteni. Volt, ahol régóta bejegyzett, de pályázati tapasztalattal nem rendelkező civil szervezettel sikerült projektjavaslatokat készíteni és pályázatokat készíteni, benyújtani. Próbáltak hosszú távú folyamatokban gondolkodni a helyi szereplőkkel és fenntartható együttműködések kialakítani. Volt, ahol nem tudtak ekkorát ugrani, volt, ahol kisléptékű projekteket valósítottak meg, például futóversenyeket vagy adományosztásokat szerveztek. Ezek a kezdeti tapasztalatok helyben példát mutattak arra, hogyan lehetséges a helyi közösséget megmozgatni és bevonni helyi ügyekbe. Már most tapasztalható, hogy a korábban inaktív közösségek elkezdtek önállóan szervezkedni és sokkal tudatosabban fognak bele egy-egy projektmegvalósításba – mondta.

Egyes településeken a párbeszéd a helyi szereplők között vagy nem létezett egyáltalán, vagy nagyon egyoldalú volt. A projekt eredményének nevezte, hogy mostanra sikerült partnerségeket kialakítaniuk, így az önkormányzat és a helyi civilek között sokkal inkább partneri viszony és nem alá-fölé rendeltség viszonyokat tapasztalható. Persze vannak települések, ahol ezen még dolgozniuk kell, és vannak, ahol arra kell törekedni, ahol az amúgy is meglévő kapcsolatok fenn tudjanak maradni – emelte ki Somoskői László. Ehhez az Autonomia Alapítvány minden tőle tel-

hetőt megtett és a jövőben is igyekszik majd megtenni – mutatott rá.

Elmondása szerint nehéz volt kezdetben helyi koordinátorként elfogadtatnia magát. Egy egyszerű polgármesteri találkozót sem volt könnyű sokszor megszervezni, a polgármesterek sokszor elfoglaltságra hivatkozva nem fogadták őket. Sokszor a helyi vezetőknek időbe telt megérteni, hogy nem konkurenciaként vannak jelen a településen, hanem fejlesztőként és tanácsadóként. Nem volt könnyű feladat a helyi konfliktusokat kívülről végignézni, harmadik szereplőként látni, hogy milyen kis dolgokon tudnak elbukni nagy lehetőségek. Sokszor a nagy országos politika is beleszólt a helyi viszonyokba. Ezeket már ők nagyon nehezen tudták befolyásolni – hangsúlyozta.

Vannak-e általánosan is levonható tanulságok? – kezdtük a koordinátort. Nagyon fontos lenne a megkezdett munkát folytatni. Erre jó esélyt lát, mivel több településen sikerült olyan EU-s projekteket benyújtaniuk, ahol az Alapítvány vagy a munkatársak továbbra is jelen tudnak majd lenni a helyi közösségekben és aktív részesei tudnak továbbra is maradni a helyi fejlesztéseknek. Talán tanulság lehet, hogy a önkormányzatok és a helyi érdekeltek részéről fontos lehetne egy erősebb szándéknyilatkozat vagy elköteleződés, garancia a helyi fejlesztések iránt – mondta.

Koordinátorok projektbemutatója a program első workshopján, a képen Siroki László roma koordinátor beszél

A polgármesterek, mint a változás katalizátorai

A roma integrációs törekvések sikerének egyik legfontosabb alapfeltétele a többségi társadalom támogatásának megnyerése, a település tagjainak bevonása, azok a közösségek lehetnek igazán sikeresek ezen a területen, ahol a többségi és a kisebbségi csoportok tagjai együttműködnek, kapcsolatba lépnek egymással. A polgármester, mint a település első számú vezetője nagyon fontos szerepet tölt be ebben a folyamatban, az ő elkötelezettsége a roma integráció iránt kulcsfontosságú az integrációs tevékenységek lakosság körében történő népszerűsítése során. Az Autonómia Alapítvány és a TÖÖSZ közös projektjében résztvevő önkormányzatok, Dombóvár, Karancslapújtő és Bolhás polgármestereit kérdeztük arról, hogyan értékeli a projektben való részvételüket, a projekt tevékenységeket és a program a település életére gyakorolt hatásait.

Dombóvár Tolna megye harmadik legnépesebb városa, járásközpont. 2017. január 1-jei feladatok alapján a város állandó lakossága 18 851 fő, melyből 9957 fő nő és 8894 fő férfi. Kor szerinti megoszlás alapján a lakosság 12%-a 0-14 év közötti, 58,7% 15-59 év közötti életkorban van, míg 29,3% már betöltötte, illetve meghaladta 60. életévét. Így az országos és megyei trendhez hasonlóan a város lakosságát is az elöregedés jellemzi.

A kisebbségek aránya valószínűleg már bizonyos szintű változáson ment keresztül napjainkra. Hivatalos adatot a KSH 2011. évi népszámlálása ad, mely szerint a három legnagyobb kisebbség Dombóváron a német (lakosság 2,9%-a), roma (lakosság 1,9%-a) és a horvát (lakosság 0,2%-a). Ennek megfelelően Dombóváron három nemzetiségi önkormányzat került bejegyzésre: Német Nemzetiségi Önkormányzat, Horvát Nemzetiségi Önkormányzat, Roma Nemzetiségi Önkormányzat. Ezek közül a jelentősebb romák és a németek, melyek az önkormányzaton túl társadalmi szerve-

A dombóvári Városháza

zetekkel is jelen vannak a város életében, érdekvéköpviselőik az „Új Kezdet” Roma Egyesület és a Magyarországi Német Nemzetiségűek Dombóvári Egyesülete.

A város kialakulását és fejlődési folyamatait kedvező geopolitikai helyzete határozza meg, mint a lakosság és a gazdaság megtelepedését elsősorban segítő tényező. A Kapos folyó, a központi

fekvés három megye találkozásánál, a déli irányban vezető országutak és vasúti vonalak fontos csomóponti helyeként, jelentős logisztikai, közlekedési bázist vonzottak a településre, amely az ipar, a mezőgazdasági feldolgozóipar, a kereskedelem, a szolgáltatóipar, az idegenforgalom fejlődését eredményezték. Ezek az ágazatok munkalehetőségeket, jövedelemtermelési esélyeket jelentettek és jelentenek ma is.

Dombóvár és környéke több évszázadra visszamenően elsősorban mezőgazdasági jelleget mutat, amely kiváló minőségű termőtalajának köszönhető. A környező minőségű termőföldeken mindig is magas színvonalú nagyüzemi termelés folyt. A várostérségben 45 mezőgazdasági tevékenységet folytató nagyobb gazdasági szervezet van nyilvántartva. A térség földrajzi jellegéhez igazodva magas a regisztrált östermelők száma, ami Dombóvár városára is jellemző.

Ipar és építőipar tekintetében erős a város. Mezőgazdasági jellegéből adódóan a térség iparában másik ágazatként az élelmiszeripar jelent meg, mely mára azonban megszűnt, a kereskedelem visszaszorult. Napjainkra a könnyűipar még az a terület, ahol jelentősebb foglalkoztatás található.

A szolgáltatási szektor a várostérségben Dombóvárhoz köthető, számos multinacionális kereskedelmi egység települt be.

Az idegenforgalom kisebb múltra tekint vissza. A fürdő fejlesztéseknek és a Gunaras Resort Spa Hotel megépítésének köszönhetően azonban évről-évre egyre nagyobb lendületet vesz.

A legnagyobb kihívás a településen a megfelelő foglalkoztatási szint megteremtése, amelyet az önkormányzat „Dombóvár dolgozik” programjával kíván valóra váltani. Az önkormányzat szeretné megtalálni annak módját, hogy a település 10 %-os munkanélküliségi mutatója 7%-ra csökkenjen. Ehhez a város vezetése együttműködik a helyi kiemelt vállalkozásokkal, európai uniós projekteket valósít meg a város szegregált területein élők segítésére, közmunkaprogramot, járda-felújítási programot vezet, együttműködik a hátrányos helyzetűeket képviselő civil szervezetekkel.

Szabó Loránd, Dombóvár polgármestere elmondta, hogy a városban kifejezetten pezsgő

Szabó Loránd, Dombóvár polgármestere

civil élet folyik. A helyi roma kisebbségi önkormányzattal és a város civil szervezeteivel intenzíven együttműködik az önkormányzat. A kisebbségi önkormányzat a helyi közmunka szervezésében oroszánrészt vállal már évek óta.

A roma kisebbség helyzetét bemutatva Szabó Loránd elmondta, hogy a településen belül vannak olyan részek, ahol halmozódnak a problémák, nehéz sorsú családok szomszédsága alakul ki, amely semmiképpen nem szerencsés sem a családoknak, sem a közösség egészének. Ezekre a területekre, illetve a településtől több kilométerre lévő, mindenféle közszolgáltatástól távol eső Mászlony lakóira kiemelt figyelmet kíván fordítani az önkormányzat.

A polgármester pontosan a fent említett integrációs kihívások miatt csatlakozott a „Közelebb a közösségekhez” projekthez. A zárványt képező, elszigetelt, a helyi közösség egészéhez egyre lazábban kapcsolódó, problémákat halmozó szomszédságok helyzetének javítása olyan feladat, amelyhez az önkormányzat minden segítséget szívesen vesz. *„Bízunk benne, hogy külső, ezen a területen tapasztalatokat szerzett, eredményeket elért Alapítvány közreműködésével változtatni tudunk azokon a társadalmi folyamatokon, amelyek hosszú távon megosztják a helyi közösséget, konfliktusokhoz vezetnek, s egyre súlyosabb, még nehe-*

zebben kezelhető helyzetet teremtetnek” – fogalmazta meg Szabó Lóránd.

A polgármester a projekt legnagyobb eredményeként azt értékelte, hogy az Autonómia Alapítvány és az önkormányzat a három legégetőbb problémákkal rendelkező településrészre három pályázatot készített közösen, amelyek európai uniós forrásból már támogatást is kaptak és többéves fejlesztésre adnak lehetőséget.

A projekt során talán a legnehezebb a fenti projektek tervezése, az ahhoz kapcsolódó adminisztratív feltételeknek való megfelelés volt, emellett, mivel egy új együttműködés ad keretet ennek a munkának, ennek kapcsán is össze kellett csiszolódni a partnereknek.

Az év közepétől indulnak a projekt keretében megtervezett három-négy évig tartó beavatkozások. Ez nem csupán a három településrészen élő célcsoport számára fontos, hanem a település egésze számára is. Fontos cél, hogy a többségi társadalom támogassa a törekvéseket, minél többen értsék azt, hogy egy összetartó, együttműködő, szolidáris, az elesettek problémáját sajátjának is érző helyi közösség megteremtése mindenki közös érdeke.

A Nógrád megyei **Karancslapújtó** lakosságszáma 2620 fő. A roma lakosság aránya hozzávetőlegesen 30%. A településen kevés a munkalehetőség, kisvállalkozások működnek, a foglalkoztatottság alacsony. A munkavállalók többsége ingázik, a közelebbi és távolabbi településeken vállalnak munkát, mivel a közelben lévő nagyobb városban, Salgótarjánban is korlátozottak a lehetőségek a korábban működő gyárak bezárása miatt. Meghatározó munkalehetőségek nincsenek a községben, legnagyobb foglalkoztató az önkormányzat. **Baksa Sándor**, a település polgármestere időközi választáson 2016-ban lett polgármester. Előtte 1990 óta szinte folyamatosan képviselőként dolgozott, évek óta pedig alpolgármesterként. Legnagyobb sikerének azt tartja, hogy polgármestersége alatt sikerült a képviselő-testületet pártállástól függetlenül egységbe kovácsolni a falu sokszínűségét megőrizve. A falu jövője érdekében meghatározásra került a jövőbeli fejlesztések iránya az eddig megvalósult eredmények folyta-

Baksa Sándor, Karancslapújtó polgármestere

tásaként. Ma már a beadott pályázataik többsége pozitív elbírálásban részesül.

Baksa Sándor, Karancslapújtó polgármestere a roma közösség helyzetére vonatkozó kérdésünkre elmondta, hogy az nem rosszabb, mint a nem romáké. *„Közösségi életünk aktív részesei, hagyományaikat ismerik, őrzik. Lakókörnyezetük többnyire elfogadható, szegregátumok nincsenek.”* – számolt be a polgármester. A romák foglalkoztatásával kapcsolatban elmondta, hogy a munkalehetőség (közfoglalkoztatási és egyéb szférában) biztosított számukra, azonban gondot jelent az alacsony képzettség, ezért a szak-képzettséget igénylő, jövedelmezőbb munkahelyeken nem tudnak elhelyezkedni. Van azonban egy kisebb réteg, akiket nem tudunk megszólítani, mivel tagjaik nem alkalmazkodnak a társadalmi elvárásokhoz – tette hozzá a polgármester.

A helyi szervezetek, intézmények együttműködése kapcsán Baksa Sándor elmondta, hogy a települési önkormányzat, a roma nemzetiségi önkormányzat, a településen működő intézmények és civil szervezetek között jó az együttműködés. Képviselőik részt vesznek egymás rendezvényein, közös programokat szerveznek, együttműködnek különböző pályázatok megvalósításában.

A település a *„Közelebb a közösségekhez”* projekthez azért csatlakozott, hogy ezt a fent említett

leszakadó réteget, főként az ifjúság tagjait bevonja a település életébe, mindennapjaiba a követendő példák bemutatásával. További célként szerepelt a még jelenlévő szegénység felszámolásának elősegítése, ehhez egyébként az önkormányzat anyagi segítséget is nyújt.

A polgármester a projekt jelentős eredményeként kiemelte, hogy a roma közösség vezetői a projekt képzések során szert tettek olyan ismeretekre és készségekre, amelyeket mind a mindennapi élet, mind a rendezvények, programok szervezése, lebonyolítása, pályázatok írása és megvalósítása során hasznosítani és átadni tudnak. A projekt megvalósítása során egyedül a távolság okozott nehézségeket, mivel a programban résztvevők utazási lehetőségei korlátozottak.

A polgármester a jövőben szeretné, ha a kiírásra kerülő pályázatok megírása, megvalósítása során a megszerzett készségek fejlesztése, átadása, hasznosítása megtörténhetne, szeretne továbbá együttműködni azokkal a fiatalokkal, akik hasonló területeken szereztek szakképesítést a program továbbfolytatása érdekében.

Karancslapújtő

A Somogy megyei **Bolhás**on 440-en élnek. A roma lakosság hozzávetőleges aránya 20%. Munkalehetőségek tekintetében az önkormányzat a legnagyobb foglalkoztató 20-25 fős közmunkással. Többen a Kaszói Erdőgazdaságba és a Nagybaráti sertés-, illetve tehenészeti telepre járnak dolgozni Bolhásról, valamint számos család él mezőgazdasági tevékenységből, ők leginkább szántóföld műveléssel foglalkoznak.

Galba Mihály

Galba Mihály polgármester elmondta, hogy a településen békésen élnek egymás mellett a roma közösség tagjai és a többségi társadalmat képviselő lakosok, ismerik egymás hagyományait, szokásait, problémáit és ezáltal konfliktusmentes közöttük a kapcsolat.

A polgármester azért csatlakozott a „*Közélet a közösségekhez*” projekthez, hogy még jobban elmélyítse ezt a kapcsolatot közösen szervezett programok, kulturális tevékenységek segítségével. A polgármester nagyon sikeresnek ítélte a projektet, úgy gondolja, hogy a kulturális tapasztalatszerzés, a közös étkezések, tánccház mind hozzájárulnak ahhoz, hogy a közösségi értékek megerősödjenek Bolháson.

Nehézségként említette, hogy sokszor gondot okoz önkénteseket bevonni a programok szervezésébe, az emberek nehezen áldoznak időt ezekre a tevékenységekre, mivel nem mindig ismerik fel azok a mindennapi életre gyakorolt hatásának jelentőségét.

Galba Mihály kiemelte, hogy az integráció során különösen fontosnak tartja, hogy lehetővé tegye példát mutató, elismert személyek látogatását a településre, így demonstrálva azt, hogy igenis van lehetőség a fejlődésre. Emellett a pályázati támogatások megszerzésében látja a jövőbeni kiterjesztési pontokat.

Egy kis Kárpát-medence

A Budapesttől 26 km-re lévő Etyek mára olyan lett, mint egy kis Kárpát-medence. Együtt élnek magyarok, németajkúak, erdélyi magyarok, svábok, tótok, zsidó származású emberek, székelyek és romák. Ez a vegyes lakossági összetétel a hosszú idők során összezsírozódott, megismerte egymás kultúráját, elfogadóvá, befogadóvá vált s megtanult egymás mellett és egymással együtt élni. A nagyközség polgármestere saját tapasztalataival, előremutató látásmódjával mindvégig hozzájárult a projekttesemények szakmaiságához. Garaguly Tibort az etyeki sajátosságokról, érdekességekről, kisebbségek helyzetéről, a településen alkalmazott jó gyakorlatokról kérdeztük.

– *Hányan laknak és milyen jellemző munkalehetőség van a településen?*

– Etyek lakossága összesen 4318 fő, ebből 2210 nő és 2 108 férfi. Közel 700 fő nincs Etyekre bejelentkezve, amely egy kisebb település létszáma. Ez megoldandó feladatot jelent számunkra, hogy etyeki lakcímmel rendelkezzenek és az állami források lehívhatóak legyenek. Folyamatosan nő a lélekszám, Etyek fiatalodó település. A születések száma meghaladja az elhalálozások számát.

Etyek Budapest szőlőskertje, az Etyek-Budai borvidék központi települése. Etyek Magyarország első számú pezsgővidéke, hiszen Törley József több mint száz évvel ezelőtt fedezte fel, mint kedvező adottságokkal rendelkező pezsgőalapanyag-termelő szőlőterületet. Ma a pezsgőkészítés reneszánszát éli, egyre több családi és kisborászat készít kézműves pezsgőt Etyeken. Nagyságrendileg 1100 hektár szőlőterülettel rendelkeznek, amelyhez csatlakozik 500 pince, ahol bor- és pezsgőkészítés folyik. A település fő tevékenységei a bor- és gasztroturizmus, filmturizmus és a harmadik láb az innováció. Az Etyeki Piknik évente 50-100 ezer látogatót vonz a budapesti agglomerációból. Büszkéek vagyunk, hogy Magyarországon a filmgyártás fellegvára Etyek, „Etyekwood”-ként is emlegetnek bennünket. Több világhírű filmet

is Etyeken forgattak. Emellett számos kézműves üzem működik a településen.

– *A legnagyobb kihívás Etyeken? Ön mire a legbüszkébb?*

– Legnagyobb kihívás településünkön a folyamatosan emelkedő lakosságszám, valamint az ide látogató turisták infrastrukturális, igazgatási és magas szintű szolgáltatásokkal történő ellátása. Etyeken mindig történik valami, a hazai sajtó folyamatosan érdeklődéssel figyeli mindennapjainkat. Amire igazán büszkéek vagyunk: Etyekre és az etyeki emberekre, hiszen Etyek sikerre van ítélve, ugyanis minden rendelkezésre áll: Budapest közelsége, a természeti környezet, a szellemi tőke és szorgalmas emberek. További büszkeségeink a bor- és gasztroturizmus, az Etyeki Piknik rendezvénysorozat, valamint hogy Magyarországon a filmgyártás fellegvára lehetünk és a Korda Filmstúdió nálunk végzi tevékenységét, mely Etyeknek a világszintű ismertséget is elhozta.

– *Milyen pénzügyi feltételek mentén gazdálkodik az önkormányzat? Milyen főbb intézmények, civil szervezetek működnek a településen?*

– A költségvetés főösszege 2016-ban 764 792 000 Ft volt. Etyek által fenntartott intézmény az Európa hírvő, modern 1500 m² alapterületű Nefelejcs Német Nemzetiségi Óvoda, Magyar-

Etyeki Piknik

kút Könyvtár és Kulturális Intézmény, Segítő Kéz Szociális Intézmény, Egészségügyi Alapszolgáltató Intézmény. Településünkön több mint 20 civil szervezet működik. Sokszínűségükkel, közösségi munkájukkal, kulturális és sport tevékenységükkel megszépítve mindennapjainkat és öregbítve településünk hírnevét.

– *A kisebbségek és többségi társadalom vonatkozásában milyen problémák vetődtek fel, és mi volt az önkormányzat válasza ezekre?*

– 1946-ban a ma kisebbségben lévő, akkori többségi németajkú lakosokat kitelepítették Etyekről, amely teljesen megváltoztatta a település életét. A fejlődést Etyeken ez az időszak nagyon visszavetette. Nehéz évek következtek, a kitelepített lakosságot Magyarországról, valamint Erdélyből betelepített családokkal pótolták. Mára Etyek olyan, mint egy kis Kárpát-medence, hiszen itt együtt élünk magyarok, németajkúak, erdélyi magyarok, svábok, tótok, zsidó származású emberek, székelek és romák. Ez a vegyes lakossági összetétel a hosszú idők során összezsugorodott, megismerte

egymás kultúráját, elfogadóvá, befogadóvá vált s megtanult egymás mellett és egymással együtt élni. A '90-es évektől újra beindult egy betelepítési hullám Etyekre, mely két részre bontható. A városból az agglomerációba történő kiáramlás folyamatos és a városi embereknek idő kell, amíg megszokják a vidéki életet, a közvetlenséget, az együttélés új szabályait, a „mindenkit ismerünk”, a „mindenkinek előre köszönünk” jó szokásokat. A legújabb konfliktushelyzetet Etyeken a mező-

Korda Filmstúdió

Nefelejcs Német Nemzetiségi Óvoda

gazdaságban és minden más szektorban tapasztalható munkaerőhiány váltotta ki, hiszen külföldről – javarészt Erdélyből – mezőgazdasági idénymunkára érkeztek honfitársaink, akik aztán jól érezvén magukat Etyeken kívánnak letelepedni. Az itteni szokásokat meg kell tanulniuk és el kell fogadniuk, hiszen mindannyiunkra ugyanazok az erkölcsi és jogi szabályok vonatkoznak.

– *Mi indította az önkormányzat vezetését arra, hogy terveibe építse, foglalkozzon a kisebbségek problémáival? Miért fontos ez az ügy?*

– A településen lakó honfitársakra nem kisebbségként tekintünk, hanem egyenrangú partnerként. Mindannyiunknak közös az érdekünk, hogy településünkön jólétet teremtsünk, mind anyagi, mind kulturális és erkölcsi tekintetben. Településünkön két nemzetiségi önkormányzat működik, a német és a roma nemzetiségi önkormányzatok.

– *Milyen az együttműködés a településen lévő civil szervezetek, helyi roma vezetők, az önkormányzat és a helyi intézmények között?*

– Az Önkormányzat által fenntartott intézmények szoros együttműködést folytatnak a civil szervezetekkel. Az intézmények sok esetben adnak helyet a szervezetek tevékenységeinek. Kiemelkedő a Magyar-Kút Könyvtár és Közművelődési Intézmény munkája, amely éves programtervét a civilekkel közös egyeztetés figyelembevételével állítja össze, illetve sok esetben a könyvtár épületében kerülnek a rendezvények lebonyolításra. Az alapszolgáltató Segítő Kéz Szociális Intézmény a nyugdíjas klub működésének ad otthont, az idősök részére programokat, előadásokat, kirándulásokat szervez.

– *Vajon létezik általános megoldás a kisebbségi és többségi társadalom helyi konfliktusainak kezelésére?*

Véleményem szerint általános megoldás nem létezik. Minden település a saját adottságainak, települési evolúciójának megfelelően tudja kezelni. Az ott élő embereknek, kisebbségeknek környezetükben a saját életükből, gondolkodásukból,

Magyar-Kút Könyvtár és Közművelődési Intézmény

identitásukból adódó problémákat lokálisan kell megoldaniuk.

Mit tehet a településvezető a kisebbségek helyzetének javítására? Van az Ön településén kialakult jó gyakorlat?

Egyensúlyi állapotot tartok fenn az önkormányzat és a nemzetiségi önkormányzatok között,

empatikusan állok hozzá a problémákhoz. Településvezetőként jó kapcsolatot ápolok a helyi lakosokkal, segítséget nyújtok a felmerülő problémák megoldásában és ezt teszem őszintén, tiszta szívvel.

Garaguly Tibor, Etyek Nagyközség polgármestere, a TÖÖSZ Történelmi Városok és Települések Hálózatának alelnöke. Etyeken született 1966-ban. Államigazgatási főiskolát végzett, felesége és fia jogász. 2010-ben választották Etyek polgármesterévé, ekkor a teljes képviselő-testület kicserélődött. Elmondása szerint nehéz időköt éltek át, nagyon sok kifizetetlen számlája volt a településnek, rendezetlen politikai, társadalmi és jogi viszonyok között kezdték meg munkájukat. Stabilizálták a költségvetést, kifizették adósságait. Mára tetemes megtakarítással rendelkeznek, amelyet településfejlesztésre fordítanak. Büszke arra, hogy normalizálták társadalmi, gazdasági, szakmai és politikai kapcsolataikat, egyensúlyi állapotot hoztak létre Etyeken.

Egy települést a benne élők lelkülete határozza meg

Egy települést a benne élők lelkülete határozza meg – ezzel a mottóval kezdte bemutatóját Matusz Tamás, Hidvérgárdó polgármestere TÖOSZ Legjobb Önkormányzati Gyakorlatok programjának 2016-os döntőjén, ahol a település gyakorlata második helyezést ért el a roma nők társadalmi szerepvállalásának erősítése témában. A Borsod-Abaúj-Zemplén megyei község lakosainak mintegy 20%-a roma származású. A roma és nem roma lakosság együttélése évtizedek óta harmonikus, köszönhetően a település korábbi és jelenlegi vezetése eredményes foglalkoztatási és közösségszervező munkájának.

Matusz Tamás, Hidvérgárdó polgármestere, a TÖOSZ nemzetiségi tanácsnoka kérdésünkre elmondta, hogy a Borsod-Abaúj-Zemplén megyei településen a roma és nem roma lakosság együttélése évtizedek óta harmonikus a település vezetése eredményes foglalkoztatási és közösségszervező munkájának köszönhetően. A munkanélküliség nem éri el az öt százalékot, a romák nyolcvan százaléka integrálódott, munkával rendelkezik. A startmunka közfoglalkoztatás programjai (mezőgazdasági, bio- és helyi értékteremtő) is sikeresen működnek a településen. Sikeres volt a „Minden gyermek lakjon jól”, valamint a helyi szennyvíz program is, melyhez a családok 96%-a társult nem kevés pénzügyi hozzájárulás megfizetése mellett.

Kiemelte, a helyi romák már jó ötven évvel ezelőtt rájöttek, hogy csak úgy tudnak együtt élni a falubéli magyarokkal, ha felzárkóznak mellékük munkában, tanulásban és erkölcsiségben egyaránt. Már akkor létrejöttek az úgynevezett „komasági” kapcsolatok roma és a többségi társadalomhoz tartozó családok között, mely kifejezetten arra utalt, hogy az érintett két család köz-

vetlenül egymást segítette, erősítette az élet számos területén. Ez a gyakorlat napjainkra is fennmaradt és az önkormányzat a maga eszközeivel igyekszik erősíteni ezt a kapcsolatot, illetve a roma közösségért tenni akaró roma nők (Roma Nemzetiségi Önkormányzat vezetője, a települési önkormányzat közösségi koordinátora, könyvtá-

Hidvérgárdó

Hidvérgardói utcakép

rosa, a kertészeti közfoglalkoztatás irányítója, házi szociális gondozók, stb.) segítségével szélesíteni, elterjeszteni ezt a jó gyakorlatot. A roma család például a fizikai segítségnyújtásért a nem roma családtól rendszeresen természetbeni támogatást kapott, illetve háza felépítését, korszerűsítését is segítette tevőlegesen – tette hozzá.

Elmondta: a hidvérgardói roma családok önkéntesen tették meg az első lépéseket az őket körülvevő többségi társadalom életszínvonalához való felzárkózás és a harmonikus együttélés érdekében.

Nagyon fontos mit látnak és adnak át családjukban, szűkebb környezetükben, milyenek a lakás- és életkörülményeik. A dédnagyanyák tanítása belevésődött a roma nők gondolkodásába és ezt a szemléletmódot vitték tovább saját családi életükben – hangsúlyozta a polgármester.

Elsődleges célunk a munkanélküli emberek, elsősorban a roma nők társadalmi befogadásának és foglalkoztatásának javítása. Minden lehetőséget próbálunk kihasználni annak érdekében, hogy a roma és nem roma munkanélkülieket visszatereljük a munka világába – mondta.

Hozzátette, hogy általában a roma családok, de főként a roma nők szeretnek dolgozni Hidvérgardóban, nem pedig a gyermekek után járó járulékokból megélni. Nem ritka, hogy egy roma nő felfüggeszti az anyasági támogatását csak azért, hogy ő is dolgozni tudjon, és így értékes része legyen a társadalomnak, de főként saját családjának. Az önkormányzat lehetőséget ad minden dolgozni vágyó és akaró férfi és nő számára mindenfajta megkülönböztetés nélkül, ezzel biztosítva a kirekesztés helyett a nemzetiségek közti békés együttélést.

Kifejtette, a roma nők bevonása a társadalomba kifejezetten pozitív hatással van Hidvérgardóra. A pedellus az iskolában jobban szót ért úgy a gyermekekkel, mint a szüleikkel talán származásuk miatt is, hisz kilencven százalékban roma gyere-

Matusz Tamás, Hidvérgardó polgármestere, a TÖOSZ nemzetiségi tanácsnoka. 1960-ban született Hidvérgardón, közgazdasági diplomát szerzett, majd 25 évesen lett szülőfalujának tanácselnöke, később pedig folyamatosan polgármestere. Több mint 30 éve áll a település szolgálatában. Miután a község lélekszáma nem sokkal kevesebb, mint 600 fő, mindenki mindenkit ismer. Így sokkal könnyebb a helyzet, közvetlenebb a kapcsolat és kommunikáció, mint a nagy lélekszámú településeken. Itt a közvetlen utasítások, vagy kezdeményezések, jó szándékú akaratok, hamarabb személyre szólóan célt találnak, és az eredmény is sokkal hamarabb visszaigazolásra kerül – jellemezte települését Hidvérgardó első embere.

A Papp-kúria jelenleg a kétszáz adagos konyhának és étteremnek ad otthont

kek járnak a helyi tagiskolába. A konyhát zöldség-félékkel, burgonyával többségében a roma nők által termelt és feldolgozott alapanyagokból látjuk el, ahonnan az óvoda az iskola diákjai, a szociális, munkahelyi és vendégétkeztetés, illetve az idősök ellátása is történik.

Fontos megemlíteni, hogy a helyi roma lakosság nemzetiségi közösségi házát (kérésüket teljesítve) a roma lakosok tevékeny részvételével, közös összefogással alakították ki és bútorozták be egy önkormányzati tulajdonú ingatlanban. Képzésekre, összejövetelekre, rendezvényekre folyamatosan használják a házat – mondta Matusz Tamás.

Mindennek méltó elismeréseként Hidvérgárdó kapta meg 2012-ben a Raoul Wallenberg Egyesület által évente egy alkalommal és egy közösségnek, vagy településnek odaítélhető Raoul Wallenberg-díjat, melyet a kisebbségi és többségi társadalom harmonikus, példaértékű egymás mellett élésével érdemelt ki.

Ezt követően 2012 végén a település a második helyen végzett a Virágos Magyarorszáért

versenyen, mellyel a miniszterelnök különdíját érdemeltük ki, majd 2013-ban a Belügyminiszter elismerő oklevelét és pénzjutalmát vehettük át az önkormányzat sikeres közfoglalkoztatásának eredményeként. További büszkeségünk, hogy Edelényben, a Roma Kultúra Napján egy hidvérgárdói roma származású nő mutatta be, hogy közösségünk nagyon jó példa arra, miként lehet együtt élni két különböző kultúrájú népnek, csupán alkalmazkodni kell – ismertette a polgármester.

Mindezeket összegezve a roma személyek és ezen belül is a roma nők nagy részt vállaltak a sikerek elérésében, hiszen a közfoglalkoztatottaknak mintegy hatvan százaléka roma származású.

Hidvérgárdó jó példa arra, hogy hogyan lehet kitartó és következetes munkával a hátrányos helyzetű településen, hátrányos helyzetű lakossággal eredményesen megvalósítani a közösség szervezését és a kirekesztés helyett az integrációt, a nemzetiségek közötti békés együttélést – mondta Matusz Tamás.

Az önkormányzat felelőssége a társadalmi egyenlőség megteremtése kapcsán

Uszka község Magyarország észak-keleti csücskén az ukrán határ mentén helyezkedik el. A határvonalat a Batár-patak jelenti. Az állandó népesség 545 fő. A lakosság 75%-a a roma kisebbséghez tartozónak vallja magát. A munkanélküliség a községben igen magas volt, így mind emiatt, mind pedig a romák nagy aránya miatt az önkormányzat egységes fellépésre szánta el magát. Uszka község roma integrációs programjának részleteiről, dr. Sértő-Radics István polgármester beszélt.

Uszka történelmében háromszor is sorsfordulatot élt át. Az első világháborút lezáró békeszerződés határmenti településsé tette Uszkát és így a község elszigetelődött a természetes földrajzi-gazdasági környezetétől. A második világháború idején elhurcolták a zsidó lakosságot, majd a „malenkij robot” keretében a keresztény magyar férfiakat is elvitték. Mindkét népcsoportnak csak a töredéke menekült meg és térhetett haza. A harmadik sorsfordulat a '70-es évek körzetesítése volt, amikor Uszka elvesztette önálló közigazgatási szerepét, bezárták az intézményeit, köztük az iskolát is. Amikor a jelenleg is működő helyi önkormányzat 1994-ben megalakult, csupán a templomok és a kocsmák működtek a faluban.

Napjainkban a település a szomszédos önkormányzatokkal közösen tartja fenn az intézményeit.

Az óvodások Magosligetre, az általános iskolások pedig a szintén szomszédos Tiszabecsre járnak. Az aktív korú lakosság 30%-a munkanélküli. A településen három egyház működik: A Református Gyülekezet, a Szabad Keresztény Gyülekezet és a Nemzetek Világossága Gyülekezet. A roma lakosság elsősorban e két utóbbiban gyakorolja a hitét.

A rendszerváltás idején a roma lakosság nagy része különböző nagyvárosokban (Ózd, Székesfehérvár, Tatabánya, Budapest) dolgozott ingázóként, hogy eltartsa a családját. A roma asszonyoknak sem munkahelyük, sem ellátásuk nem volt. A roma férfiak voltak az első munkanélküliek a községben, hiszen a privatizáció miatt bezártak a bányák, a gyárak, és elbocsátották őket. A földosztásból is kimaradtak. 1994-ben a falunak 272 lakosa volt, állandó munkahellyel csak öten rendelkeztek, a cigány lakosság 100%-ig munkanélküli volt, gyakorlatilag szociális ellátásban sem részesült.

A polgármester elmondta, hogy napjainkban a községben nincsenek konfliktusok a roma kisebbségi és a többségi társadalom tagjai között. Békésen élnek egymás mellett. A település rendezett, nincsenek elhanyagolt ingatlanok, a romák nagyobb része összkomfortos, rendezett lakásban él, a lakóingatlanhoz tartozó kert is gondozott. A lakosság körében egyre többen foglalkoznak intenzív uborkatermesztéssel. Ez a növényi kultúra márciustól szeptember végéig igen kitartó, aprólékos munkát igényel. Azonban a törődést meghálálja, és kiegészíti a családok szerény bevé-

Egy kis déli pihenő az árnyékban – középen dr. Sértő-Radics István polgármester

teleit, így a roma kisebbség tagjai egyre nagyobb számban fogtak uborkatermesztésbe.

A romák társadalmi befogadására irányuló intézkedések

Dr. Sértő-Radics István polgármester beszámolt arról, hogy a demokratikus alapelvek mentén 1994 óta újfajta önkormányzati politika kezdődött a nemzetiségi kisebbségek tekintetében. A polgármester megítélése szerint az azóta eltelt idő bebizonyította e politika hatékonyságát. Jelentős javulás következett be a népesség életszínvonalában a foglalkoztatás, lakhatás és oktatás területén is. Ez a közös felelősség és együttműködés vezetett a különböző etnikai csoportok békés együttéléséhez.

Az új politika bevezetése során az alábbi területek kerültek fókuszba:

- foglalkoztatási lehetőségek;
- lakhatás;
- oktatás.

Az önkormányzat integrációs politikáját erre a három gyakorlati pillérre építették.

Fontos volt a lakhatás terén lépni, emellett alapvetően jelent meg, hogy az általános iskolát mindenki elvégezze, eltűnjön az írástudatlanság, és senki se maradjon a faluban munka vagy szociális ellátás nélkül.

A szükséges beavatkozásokat a helyi lakosok kezdeményezték és az önkormányzat támogatta azokat. A helyi önkormányzat törekvéseit pedig a roma kisebbségi önkormányzat és a helyi egyházak is támogatták.

1994-től Uszka Község Önkormányzata integrációs politikáját az alábbi három pillérre építette:

- a társadalmilag hátrányos helyzetben levő emberek tudatos támogatása pozitív tevékenységekkel;
- nagyobb tolerancia a különbözőségek terén;
- zéró tolerancia az antiszociális viselkedéssel szemben.

Munkalehetőség

A romák foglalkoztatási problémái a fentiekben kerültek bemutatásra. Az önkormányzat minden tőle telhetőt megtesz azért, hogy ellátatlan személy ne legyen a községben.

A munkanélküliek folyamatosan bevonásra kerülnek a közmunka programba. Jelenleg egyetlen ellátás nélküli személy sincs a településen.

Uszka Község Önkormányzata minden, foglalkoztatással kapcsolatos pályázatot kihasznál, jelenleg például a START-programban 45 fő vesz részt.

A mezőgazdasági projekt keretein belül 4 és fél hektáron burgonyát, babot, káposztát és hagymát termesztnek. Az intenzív uborkatermesztésnél kalákában dolgoznak. Ez a fajta zöldségtermesztés márciustól szeptemberig sok munkabefektetést igényel. Mindazonáltal megéri, mert biztos megélhetést nyújt a családnak.

Lakhatás

Uszka Község Önkormányzata minden pályázati lehetőséget kihasznál folyamatosan, a családoknak telket biztosított. Önkormányzati bérlakások építésére és kialakítására került sor, amelyben romák laknak, szép tiszta, rendezett környezetben. A magánépítkezés esetén az önkormányzat sódert biztosít, és az ügyintézésben maximális segítséget nyújt.

A községben élő romák környezete példaértékű. Gyermekeik és lakókörnyezetük megjelenésére is igényesek. Az egész község jó összképet mutat. Nincsen szegregáció. Békésen, szeretetben élnek az emberek egymás mellett.

Tanulás

Pályázat segítségével 17 fő felnőtt végezhet el a 8 osztályos általános iskolát itt helyben, a Munkaügyi Központ bevonásával képzési támogatásban is részesülhetnek.

Gyermekprogram Uszkában

Az önkormányzat folyamatos segítséget nyújt a tanulóknak. Minden rászoruló gyermek rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesül. A továbbtanulók iskolakezdési támogatásban részesülnek.

Az önkormányzat minden gyermek részére lehetőséget biztosít a szabadidejük hasznos eltöltéséhez. Civil programokat működtet, minden héten két alkalommal, ahol rajzolhatnak, a roma kultúrát ápolhatják, verselhetnek szabadon.

Fontos, hogy tudatosuljon az, hogy tanulás nélkül a XXI. században nem lehet érvényesülni, ezért minden gyermeket ösztönöznék a településen, hogy a képességeikhez mértén tanuljon.

A községben 2006. évben a modell-program keretében sikerült 67 rászorulóknak a lakását felújítani, ezen túlmenően beindult a tanoda, minden héten két alkalommal pedagógusok foglalkoznak nehezebben tanuló gyermekekkel.

Ezen törekvések eredményeképpen a gyermekek tanulmányi eredményei fejlődtek.

A polgármester elmondta, hogy az önkormányzat ezeket a programokat a községben működő roma nemzetiségi önkormányzattal karöltve, közösen valósítja meg. A roma nemzetiségi önkormányzat elnöke a községi önkormányzat alpolgármestere, egy képviselője pedig a községi önkormányzat Ügyrendi Bizottságának elnöke, mint önkormányzati képviselő. 2010-ben az UMVP falumegújítási pályázatán elnyert összegből felújításra került az ún. Fischer-ház, amelyben az önkormányzati hivatal és a civilprogramok kaptak helyet szép, korszerű környezetben. Az épületet körülvevő területen pedig közpark került kialakításra.

Dr. Sértő-Radics István 1994 óta, Uszka község polgármestere, a Községi Önkormányzatok Szövetsége tagozatvezetője, 2015 áprilisa óta a Települési Önkormányzatok Országos Szövetségének külügyi tanácsnoka. 2004-től 2015-ig az Európai Unió Régiók Bizottsága (RB) tagja, 2010-ig ennek alelnöke és a Magyar Nemzeti Delegáció elnöke. 2008 februárjában az RB Külügyi Szakbizottság elnökévé is megválasztották, amely funkciót 2010-ig látta el. Brüsszeli tevékenysége során a magyar delegáció az újonnan csatlakozott országok küldöttségei közül a legaktívabbá vált. A Külügyi Szakbizottság elnökeként megszilárdította az RB szerepét a tagjelölt országok önkormányzatainak európai integrációjában, önkormányzati választásai monitorozásában. A Régiók Bizottsága jelentéstevője számos kiemelkedően fontos témában, így a Keleti Partnerséggel, Ukrajnával, az EU menekültügyi és fogyasztóvédelmi politikájával, valamint az európai politikai pártok és pártalapítványok kérdésével foglalkozókban. 2006-2007 az Európai Bizottság az etnikai kisebbségek munkaerő piaci integrációjával foglalkozó Magas Szintű Tanácsadó testületének tagja.

Dr. Sértő-Radics István hozzátette: „Uszka jó példáját felismerve a környező önkormányzatok vezetői is a sikeres megvalósítás útjára léptek. Felismerték ők is, hogy a roma embereket megsegítve és befogadva könnyebben kezelhetőek az önkormányzati igazgatási ügyek is, és jelentősen javul valamennyi lakos életszínvona és a viszony és a különböző kisebbségi csoportok között.”

„Közelebb a közösségekhez” – projekt workshop a roma integrációról

A „Közelebb a közösségekhez, roma koordinátorok a hatékonyabb EU forrás felhasználásért” elnevezésű projekt keretében a Települési Önkormányzatok Országos Szövetsége és az Autonómia Alapítvány 2016. június 8-án közös workshopot szervezett. A résztvevő polgármesterek, önkormányzati tisztviselők, civil szervezetek képviselői a roma integráció legfontosabb kérdéseiről, a helyi együttműködés lehetőségeiről és tapasztalatairól folytattak eszmecsere-t.

A szeminárium nyitó előadását Nun András, az Autonómia Alapítvány igazgatója tartotta, amelyben beszámolt az Alapítvány eddigi életútjáról, tevékenységeiről, jelenleg futó projektjeiről, jövőbeli terveiről.

Nun András előadásában elmondta, hogy a Marketing Centrum 2009-ben elvégzett felmérése szerint a magyarok 80%-a gondolja azt, hogy a romák a saját tulajdonságaik miatt vannak nehéz helyzetben, a magyarok 14%-a szerint a többségi tár-

sadalom felelős. Megemlítette azt a tényt, miszerint a szegények közül aránytalanul sokan roma származásúak. A romák 50%-a szerint a többségi társadalom a hibás a kialakult helyzetért, ugyanakkor 38% saját magát teszi felelőssé a kialakult helyzetért.

Az Autonómia Alapítvány munkatársai szerint a két álláspont között lelhető fel az igazság, a romák helyzetére vonatkozólag kölcsönös felelősségről beszélhetünk.

Az adott felmérés következő kérdéseként szerepelt, hogy milyen megoldásokat lehet találni a kialakult helyzetre. A megkérdezettek 38%-a szerint csökkentené a konfliktusokat, ha a romák integrálódna, 23%-a szerint pedig az elkülönülés a megoldás. Az Autonómia Alapítvány munkatársai az első megoldás mellett tették le voksukat, ugyanakkor az integrálódás alapjaként tekintenek egymás értékeinek elismerésére, elfogadására.

Ha a lehetséges megoldásokat közelebről megvizsgáljuk, azt vehetjük észre, hogy még azok között az emberek között is tanácstalanság figyelhető meg az alkalmazandó módszerek tekintetében.

Nun András

ben, akik tenni szeretnének a kialakult helyzet javítása érdekében. Ugyanakkor – hangsúlyozta Nun András – fontos tudni, hogy a „nem cselekvésnek” komoly társadalmi ára van: ha a problémákat nem megfelelően kezeljük azok felhalmozódnak, szétfeszítik a közösséget, feszültségekhez vezetnek.

Az Autonómia Alapítvány több módszert is kínál a feszültségek csökkentésére. A jelenleg fennálló problémahalmaz gazdasági szempontból is kiemelkedő jelentőségű, hiszen ma Magyarországon százezrek szakadnak le, akiket az aktív lakosságnak kell eltartania. A felülről jövő programok nem mindig működnek jól, mivel sokszor nem veszik figyelembe a helyi kapacitásokat, helyi adottságokat. A központi kezdeményezések egy részét pont emiatt sem a helyi civilek, egyházak, kistérségi társulások, sem pedig a célcsoportok nem érzik magukénak. Nagyon fontos az olyan programok kialakítása, amelyek a helyi szövetségesek terveire, együttműködésére épülnek. Az Autonómia Alapítvány víziójának része, hogy szabadságot megélni képes, cselekvő, felelős emberek tevékenykedjenek a településeken. A felelősségteljes egyén és közösség kibontakozása nem automatikus és időigényes folyamat eredménye. Ezt a folyamatot különféle programokkal érdemes támogatni.

Előadása következő részében Nun András beszélt az elmúlt évek ilyen jellegű programjairól.

Az Alapítvány saját fejlesztésű projektjeihez sok éven keresztül külföldi, amerikai támogatásokat kapott, 2004-től pedig európai uniós pénzekből finanszírozta a programjait.

Az 1990-es években kisüzemi, mezőgazdasági programokat valósítottak meg. A 2000-es évekre a módszertani fejlesztési programok voltak jellemzőek, pl. pénzügyi fejlesztési, drámapedagógiai, pályázati kapacitásbővítés programokra került sor.

A kisüzemi, mezőgazdasági programok nem a piaci termelésre fókuszáltak, hanem jövedelemtermelő tevékenységet biztosítottak a hátrányos helyzetű rétegek képviselői számára. A pályázati kapacitásépítés modul az alapismeretek átadásáról szólt, az így megszerzett elméleti ismereteket a tanulmányutak gyakorlati példái egészítették ki. Ezeken az utakon lehetőség nyílt tapasztalatcserére és közös gondolkodásra is. A tanulmányutakon a roma és nem roma vezetők együtt vettek részt.

A TÖÖSZ-szal közös projektről elmondta: a program célja 15 településen helyi közösségi bevonással olyan fejlesztési folyamatok elindítása, amik a romák mind hatékonyabb integrációjára is lehetőséget adnak. Fontos, hogy nem roma programokról, hanem a romák bevonását elősegítő, az aktív részvételükre alapozó programokról beszélünk.

Egy prosperáló településhez sok mindenre szükség van. Ezek közül az egyik legfontosabb a helyi akaratok, önszerveződő közösségek megszervezése, a helyi kulcsszereplők megnyerése, partnerségbe szervezése. Ezen összefogott akaratokból számos közösen megálmodott, közjót szolgáló kezdeményezés születhet.

Nun András előadása zárásaként beszélt a roma integráció alapfeltételeiről, amelyek következők: a valóság és a helyzet alapos ismerete; együttműködés és összefogás az adott helyen; a választott képviselők, szakemberek felelősségvállalása; meg-

felelő mennyiségű idő, hiszen a kívánt változások eléréséhez sokszor sok éves, évtizedes munkára is szükség lehet. Elmondta továbbá, hogy a segített szerepben lévő emberek tanult tehetetlenségüket adják át a családtagjaiknak, a közösségnek. Ahhoz, hogy ebből a segített szerepből kikerüljenek, öntevékenységre kell őket bírni és ezáltal kell növelni az önértékelésüket, büszkeségüket, a közösségen belül az önszerveződést, valamint az egyes emberek önrendelkezését is erősíteni kell. A hosszú távú cél az, hogy segítették segítőké váljanak.

Az előadást követően a workshop-on megjelent polgármesterek, önkormányzati munkatársak és civil szervezetek képviselőinek aktív részvételével került sor a helyi viszonyok, tapasztalatok, gyakorlatok, kölcsönös megismerésére és bemutatására.

A beszélgetés során számos konkrét probléma megemlíttésre került, mint például a roma nemzetiségi önkormányzat és a helyi önkormányzat együttműködési nehézségei, a szegregált életterben élők integrációjának problémái, a munkanélküli rétegek munkaerő-piaci reintegrációja, a köz-munkaprogram buktatói, kihívásai.

A jelenlévők számos pozitív kezdeményezésről számoltak be, ezek közül a teljesség igénye nélkül említenénk meg a jelen cikkben néhányat.

Katonáné Kállai Katalin, a Budapest XV. Kerületi Önkormányzat tanácsadója, a Budapest Esély Nonprofit Kft. projekt-menedzsere elmondta, véleménye szerint a romákat abban kell segíteni, hogy kormányzati támogatású helyi programok során érvényesíthessék az őket megillető jogokat és kötelezettségeiknek eleget tudjanak tenni.

Matusz Tamás, Hidvérgárdó polgármestere, a TÖOSZ nemzetiségi tanácsnoka elmondta, hogy a Borsod-Abaúj-Zemplén megyei település lakosainak hozzávetőlegesen 20%-a roma származású. A roma és nem roma lakosság együttélése évtizedek óta harmonikus a település vezetése eredményes foglalkoztatási és közösségszervező munkájának köszönhetően.

Dr. Áldozó Tamás, Pápa város polgármestere, a TÖOSZ társelnöke elmondta, hogy a nyugat-magyarországi országrész problémái eltérnek a keleti országrészétől abban, hogy itt vannak munkalehetőségek, viszont nincsen megfelelően képzett munkaerő. Ezt felismerve a város önkormányzata – partnerségben számos kormányzati és nem

kormányzati szervezettel – több programot indított. Az Európai Unió támogatásából finanszírozott projektek részben oktatási-képzési célok megvalósítását tűzték ki; a komplex telep-program a hátrányok felszámolása, enyhítése érdekében szociális, közösség-fejlesztési, oktatási, egészségügyi, képzési és foglalkoztatási elemeket is tartalmazott. A polgármester emellett a személyes példamutatást is fontosnak tartja, rendszeresen részt vesz a roma közösségekkel közösen szervezett programokon, eseményeken, tevékenységekben.

Tóth Csaba, Lesenceistvánd polgármestere, a TÖÖSZ oktatási tanácsnoka, úgy gondolta, hogy a közmunka programot érdemes oly módon használni, hogy értelmes, inspiráló munkalehetőségeket kínáljanak a hátrányos helyzetű lakosok számára. Lesenceistvándon a település rendezés egy részét, mint például a köztemetők tisztítását is a program keretében végzik. Dr. Lénártné Benei Anikó, Abasár polgármestere, az Önkormányzatok Mátrai Szövetségének elnöke megerősítette polgármestertársa javaslatát, Abasáron is számos idénymunkát végeznek el a közfoglalkoztatottak.

Molnár Bálint, Öcsöd polgármestere, a TÖÖSZ Jász-Nagykun-Szolnok megyei tagozatvezetője elmondta, hogy a településén, ahol hozzávetőleg 800 roma származású lakos él, számos jó kezdeményezés mellett Tanoda működik. A polgármester szerint a hátrányos helyzetű emberek felzárkóztatásának kulcsa a taníttatás, a gyermekek oktatása.

Siroki László, az Autonómia Alapítvány koordinátora hangsúlyozta, hogy nem az integrációban rejlik a probléma orvoslása, hanem a konkrét nehézségekre való konkrét válaszok megtalálásban. Megerősítette a szeminárium keretében többször is elhangzott tézist, miszerint nagyon fontos, hogy időt adjunk a változásoknak, ugyanez igaz az együttműködések kialakítására is, a programoknak nem csak a választást megelőzően kellene megjelenniük, hanem egész választási ciklusokat kellene átölelniük, a helyi vezetésnek szorosan együtt kell működni a roma kisebbség hivatalosan megválasztott és informális vezetőivel is. Dr. Gyergyák Ferenc, a TÖÖSZ főtitkára ezt azzal egészítette ki, hogy nagyon fontos, hogy teljesíthető célokat tűzzünk ki a problémák megoldása során, kis lépésekben érdemes a nagyobb változások felé haladni, mert a siker motivál.

A nyitott, oldott légkörű, nagyarányú részvétellel zajló munkacsoport-ülés az első abból a három szemináriumból álló sorozatból, amelyet a két szervezet a projekt során közösen szervezett. Az első rendezvény is azt bizonyította, hogy ezen alkalmak kiváló lehetőséget biztosítanak a jó tapasztalatok cseréjére, csakúgy, mint a közös nehézségek, problémák feltérképezésére és a lehetséges megoldások felvázolására is, ily módon kiindulópontjaivá válhattak a helyi, alulról építkező programok kifejlesztésének.

Kérdések és válaszok a leszakadó csoportok integrációjával kapcsolatban

2017. március 22-én a TÖOSZ elnökségi ülés keretében a „Közelebb a közösségekhez” projekt munkacsoport ülésére került sor, ahol arról beszélgettek a program munkatársaival, hogy milyen kihívásokra kell a településeknek válaszolnia a leszakadó csoportok integrációja során. A műhelybeszélgetést az Autonómia Alapítvány munkatársai vezették, a beszélgetésen a TÖOSZ elnökségének tagjai mellett számos szociális területen dolgozó önkormányzati munkatárs is részt vett.

A műhelymunka során a következő kérdések kerültek megtagyargalásra:

- Milyen integrációs hagyományaink vannak, amelyekre támaszkodhatunk?
- Melyek azok az alapfeltételek, amelyek szükségesek lennének ahhoz, hogy egy polgármester, egy település hozzáfoghasson a

leszakadó csoportok, köztük a romák integrációs programjának megvalósításához?

Ahhoz, hogy ezen a területen valódi megoldások születhessenek, három feltételnek kell teljesülnie:

- a helyi politikai akarat megléte;
- közösségi aktivitás, közösség megléte, hiteles roma részvétellel;
- hosszú távú fejlesztési programok.

Az eddigi roma integrációs programok tapasztalatai azt mutatják, hogy a három elem közül rendszerint az egyik hiányzik. A műhelymunka során az került feltérképezésre, hogy hogyan áll össze egy ilyen program, milyen alapelveket és fontos alapszabályokat érdemes szem előtt tartani a tervezés során.

A beszélgetés során a roma integrációs projektek nehézségei és jó gyakorlatai vonatkozásában is számos példa elhangzott. A problémáknál többek között megemlítsre kerültek a rendszerváltás után rosszul kialakított programok, a megfelelő együttműködés hiánya a roma és a többségi társadalom között, a korrupció, a roma és a többségi társadalom kulturális különbségeiből adódó félreértések. Jó példákat hallhatunk Szarvas város, Öcsöd nagyközség képviselőjének hozzászólásában. Hodálík Pál, szarvasi alpolgármester elmondta, hogy az új roma nemzetiségi önkormányzat munkája és a velük való együttműködés meghatározó a településen a roma integráció témájában, kiemelte, hogy a valódi eredményeket lépésenként lehe-

Béres Tibor, az Autonómia Alapítvány munkatársa

tett, házról házra járva elérni. Nagyon fontosnak tartotta, hogy legyenek példaértékű karrierek a romák körében is, hogy a hátrányos helyzetű csoportok tagjai megértsék és elfogadják, hogy érdemes tanulni, kiemelkedni. A szarvasi önkormányzat nagy hangsúlyt helyez a roma nők képzésére: a roma nők közül többen szereztek szociális végzettséget az „Ezer roma nő” programban. Molnár Bálint Öcsöd polgármestere az integráció egyik alapvető eszközeként mutatott rá a képzés, oktatás jelentőségére. Süvegjártó Csaba, Iregszemcse polgármestere az oktatás mellett felhívta a figyelmet arra, hogy milyen fontos, hogy az egyes integrációs képzéseket egy a változás mellett elkötelezett, helyi ember koordinálja, aki hosszútávon képes a változásokat támogatni.

Nun András, az Autonómia Alapítvány igazgatója a beszélgetés összefoglalásaként elmondta, hogy a közös projektek sikeres lebonyolításának számos összetevője van az elhangzottak alapján: ilyen a kölcsönös bizalom, a szoros kapcsolat a roma és nem roma közösségek között, a roma önszerveződő közösségek bevonása, a partnerségi viszony, a felelősségi körök elismerése. Nagyon fontos, hogy a kezdetektől őszintén és a valós prob-

lémákról induljon meg a párbeszéd. A többségi támogatás nélkül nincs integrációs program, a település vezetőinek maguk mellé kell állítaniuk a többséget, fontos, hogy a lakosság nagy része megértse, hogy égető társadalmi problémáról van szó és mindenki érdeke, hogy jó megoldások születhessenek. A programok egyik fő célkitűzése, hogy a segített szerepből segítő szerepbe léphessenek át a szociális nehézségekkel küzdő csoportok képviselői. Ugyanakkor időt kell szánni a változásra, az évtizedes problémák megoldása sok esetben rengeteg időt vesz igénybe, a kis sikereket, kis lépéseket is fontos elismerni, értékelni.

Az Autonómia Alapítvány és a TÖÖSZ képviselői a 2017 februárjától májusáig tartó 19 megyei

rendezvény keretében, országos szinten is beszéltek a „Közelebb a Közösségekhez” projekt tanulságairól, párbeszédet folytattak az egyes megyék sajátosságait is figyelembe véve a roma integráció jelentőségéről, nehézségeiről, helyi sajátosságairól. A megyei fórumok és a két szervezet együttműködésének értékelésére a 2017. június 8-án megrendezésre került TÖÖSZ Küldöttgyűlésen került sor.

Balról: Hodálík Pál, Molnár Bálint, Süvegjártó Csaba

Projektösszegző előadás a TÖOSZ Küldöttgyűlésén

A Települési Önkormányzatok Országos Szövetsége 2017. június 8-ai, Budapest XVII. kerületében tartott éves Küldöttgyűlést. A rendezvény, melyen több mint száz polgármester, az Európa Tanács Kongresszusának vezetői, hazai állami vezetők, hazai és külföldi önkormányzati érdekszövetségek képviselői is részt vettek, egyúttal a „Közelebb a Településekhez” projekt összegző workshopjának is helyszínéül szolgált. Az eseményen Nun András, az Autonómia Alapítvány igazgatója mutatta be a résztvevőknek a projektet. Rámutatott azon közös társadalmi kihívásokra, melyek együttműködéssel békés együttéléshez és kölcsönös sikerekhez vezethetnek.

„Egy olyan alapítványtól jövök, amelynek alapvető profilja a roma integráció kérdése. Mi roma integrációs modelleket javasolunk, mégpedig olyan modelleket, amelyek kölcsönös sikerekkel kecsegteti a romákat és nem romákat. Számomra, ha a magyar társadalom előtt álló kihívásokat nézzük, az első négyben benne van a roma integráció kérdése, még akkor is, ha sok esetben megpróbáljuk ezt elodázni és azt gondoljuk, hogy majd valami kor, valaki megoldja ezt a problémát” – hangsúlyozta előadásában Nun András.

Hozzátette: azt gondolja, hogy ha nem születik egy összetartó nemzeti közösség, amely esélyt tud adni a magyarországi cigányoknak is, akkor csak halmozzák azt a problémát, amit majd az utókor-nak kell megoldani. Személyes tapasztalatként említette: Nyírbátorban nőtt fel, hat éves koráig a cigánytelepen, rendszeresen visszajár édesanyjához, az a cigánytelep a mai napig ugyanúgy néz ki, mint negyven-ötven évvel ezelőtt. Tehát, ha voltak is erőfeszítések, nem változott a telep, sőt rosszabb helyzetben van az a kis közösség Nyírbátorban.

Nun András

Nem akarná dicsérni a régi rezsimit, de abban az időben együtt jártak cigányok és nem cigányok iskolába, ma Nyírbátorban vannak önálló cigány osztályok, mert nincs meg az az összhang, amire szükség lenne. A nem cigány szülők átviszik az egyházi iskolákba a gyerekeiket és ilyen módon nem egészséges az a társadalmi klíma, ami úgy áll össze, hogy cigány fiatalok úgy nőnek fel egymás mellett, hogy nem találkoznak nem cigány fiatalokkal és fordítva – hívta fel a figyelmet. Milyen helyi közösség lesz abból? Ezt minden polgármesternek éreznie kell, hogy a kérdéssel valamit kezdeni kell – fűzte hozzá.

Felhívta a figyelmet: mérhető, hogy a Magyarországon, az elmúlt időszakban lefolytatott szolidaritást nem segítő kampányok milyen hatással voltak a cigányellenességre, és nem csupán a migránsokat nem szeretik az átlag magyarok, hanem a cigányokkal szemben is szignifikánsan nőtt az ellenszenv a kampány hatására.

Nun András a TÖÖSZ-szal együttműködésben megvalósított projekt kapcsán elmondta, a program lényege, hogy az Autonómia 27 éves roma integrációs tapasztalatát igyekeztek elvinni településekre, a cél pedig, hogy akik nyitottak rá, ott módszereiket elültessék és közösen megvalósítsák. Amiben alapvetően hisznek, hogy be kell

vonni embereket, romákat legfőképpen, akiket legtöbbször passzív szerepben látnak. Akik várják, hogy valaki megmentse őket. Ebből a szerepből kell ezeket az embereket kizökkenteni. A bevonás nagyon fontos és sok esetben a külső szereplő sokat tud segíteni. A másik tényező a bátorítása ezeknek az embereknek, hogy az önértékelésük, magabiztosságuk, büszkeségük javuljon – hangsúlyozta.

Kiemelte, a partnerség és a bizalomépítés kulcskérdés. Nem tudnánk megoldani közös társadalmi kihívásokat, hogy ha nem működnek együtt. Ahhoz viszont, hogy együtt tudjanak működni, partiképes szereplőket, közösségeket kellene tudni felmutatni. *„Az analfabéta roma-önkormányzati vezetővel nagyon nehéz partnerkedni valószínűleg.”* Óriási a felelősség annak kapcsán, hogy az alulról jövő roma kezdeményezéseket mennyire támogatja egy helyi választott települési képviselő. Mennyire ad teret ahhoz, hogy felnőjenek a szerephez. Azt gondolják, hogy nagyon sok roma fejlesztési program azért nem indul el, mert akiknek leginkább érdeke lenne, képtelenek artikulálni ezeket az érdekeket és képtelenek megjeleneni partnerként. Az együttműködést szorgalmazni kell, a közös munka építi a bizalmat és az együttműködés kultúráját a településen – mondta.

„Közelebb a közösségekhez” projekt eredményeinek brüsszeli bemutatása

A „Közelebb a Községekhez” projekt keretében a program résztvevői munkacsoport-ülés keretében mutatták be a projekt eredményeit, tanulságait a hazai és európai uniós, roma integrációs programok eredményessége vonatkozásában az Európai Bizottság kisebbségi ügyekkel foglalkozó munkatársainak. A tanulmányúton az Autonómia Alapítvány mint projektgazda képviselőként részt vettek az Autonómia Alapítvány munkatársai, helyi roma koordinátorai, a programban résztvevő önkormányzatok közül néhány, köztük Besence, Dombóvár és Nyírmada polgármesterei, valamint a Települési Önkormányzatok Országos Szövetségének mint projekt partnernek a képviselői, dr. Gyergyák Ferenc főtitkár és Krausz Veronika nemzetközi titkár.

A workshop keretében a résztvevők értékelték az Európai Unió roma integrációra fordított támogatásainak eredményességét, körbejárták a hatékony felhasználás útjába álló nehézségeket, akadályokat és ajánlásokat fogalmaztak meg a

jövőbeni jobb felhasználás lehetőségeiről. A felmerülő problémákat konkrét példákon, történeteken keresztül illusztrálták a résztvevők.

Az Autonómia Alapítvány munkatársai három főbb állítás kibontása során beszéltek a felmerült hazai nehézségekről, problémákról.

1. A roma integrációval kapcsolatos európai uniós célok és az állami szakpolitikák gyakran szembe mennek egymással, nincsen köztük összhang. Az integrációs dokumentumokban megfogalmazottakat, a központi kormányzati programok támogatása mellett, alapvetően a helyi kisközségeknek, egy-egy településen belül élőknek kellene elindítani és végigvinni minden érintett országban, így Magyarországon is. A legnagyobb felelősség és feladat tehát a települések megválasztott testületeire és polgármestereire hárul. Ám a helyi szereplők maguk sem tudják eldönteni, hogy akkor mi is az irány, amihez igazodni kellene, mi is az a társadalmi folyamat, amit támogat a kormány.

2. Az EU-s elvek és a tervek nem találkoznak a helyi valósággal. A roma integráció alapelveinek elvárt sajátosságai a következők:

1. Konstruktív, gyakorlatias és diszkriminációmentes szakpolitikák
2. Kifejezett, de nem kizárólagos célba vétel
3. Interkulturális megközelítés
4. A romák teljes körű társadalmi integrációja
5. A nemi vonatkozás figyelembevétele
6. A tényeken alapuló szakpolitikák átültetése
7. A közösségi eszközök használata
8. A regionális és helyi önkormányzatok bevonása
9. A civil társadalom részvétele
10. A romák aktív részvétele

3. Az EU-s elvek alapján kidolgozott roma integrációs tervek megvalósításához szükséges, azonos irányú központi és helyi akarat korlátozott, ennek legalább négy oka van:

- a) a roma integráció ügye hatalmi játszmák áldozata, nincs független roma érdekérvényesítő erő, amely kikövetelhetné
- b) nincs stabil és jól működő állami és közintézményi rendszer
- c) nincs prosperáló gazdaság
- d) és gyakran hiányzik az egyenlőséget alapvető értéként elfogadó, befogadóbb társadalmi közeg.

Végezetül a forráselosztás sok esetben nélkülözi a szabadversenyt, a kisebb, alulról jövő kezdeményezéseknek nem ad teret, lehetőséget.

Dr. Gyergyák Ferenc, a TÖÖSZ főtájtára, a projektpartner képviselőjeként elmondta, hogy országgrészenként, településenként eltérő problémák merülhetnek fel a roma integráció ügyé-

ben, nincsenek csodaszerek, egységes megoldások. A roma közösségek és a többségi társadalom között egyfajta bizalmatlanság, távolságtartás figyelhető meg. A fennálló problémák leginkább elkötelezettséggel, a problémák felismerésével és hosszú távú megoldások felvállalásával orvosolhatóak.

Az Autonómia Alapítvány szakértői nagyon fontosnak tartják, hogy a jövőben minél több, alulról építkező, helyi kezdeményezés erősödhesen meg, minél több független, helyi roma civil szervezet szerephez juthasson és, hogy a helyi többségi társadalom, mind a jó példák megismerése által, mind pedig pozitív ösztönzők segítségével elkötelezetté váljon a változás mellett.

A brüsszeli workshopon számos roma és kisebbségi ügyekkel foglalkozó, magyar származású, európai bizottsági munkatárs vett részt, az Autonómia Alapítvány a jövőben évente legalább egy alkalommal szeretne hasonló típusú találkozót szervezni, ahol a roma integrációval foglalkozó különféle szereplők egy platformon belül vitathatják meg az aktuális fejleményeket, nehézségeket, a lehetséges megoldásokat, válaszokat a felmerült problémákra.

autonómia

**Közelebb a közösségekhez – roma koordinátorok
a hatékonyabb EU forrás felhasználásáért**

Projekt az Európai Unió Jogérvényesülési
és Fogyasztópolitikai Főigazgatósága támogatásával